

Tilhøret
Ringerike Museum

RINGERIKE

1927

HOMLEDAL

Pris Kr. 1.00

UTGITT AV RINGERIKES UNGDOMSLAG

FRINGE
1927

RINGERIKE

1927

Redaktion:

E. Viker - T. Hrogstud.
Gans Johnstud.

DRAMMEN
J. STEENBERG & CO. BOKTRYKKERI
1927

RINGERIKE

Innhold

Norderhov kirke.

Av kirkesanger T. Krogsrud.

Restaureringen av Norderhov kirke.

Av stud. theol. J. Emilh.

Anna Colbjørnsdatters lysekrone.

Av skoleinsp. H. Gigstad.

Gamlehjem og barnehjem:

Sole gamlehjem - De gamlehjem - Sander gamlehjem
Bænefoss gamlehjem - Norderhov-Bænefoss barnehjem.

Over Krokkleiva til Johnsrud.

Av fabrikketier Tryggve Johnsrud, Bærum.

Vemodig vakkert.

Av Sara Moe.

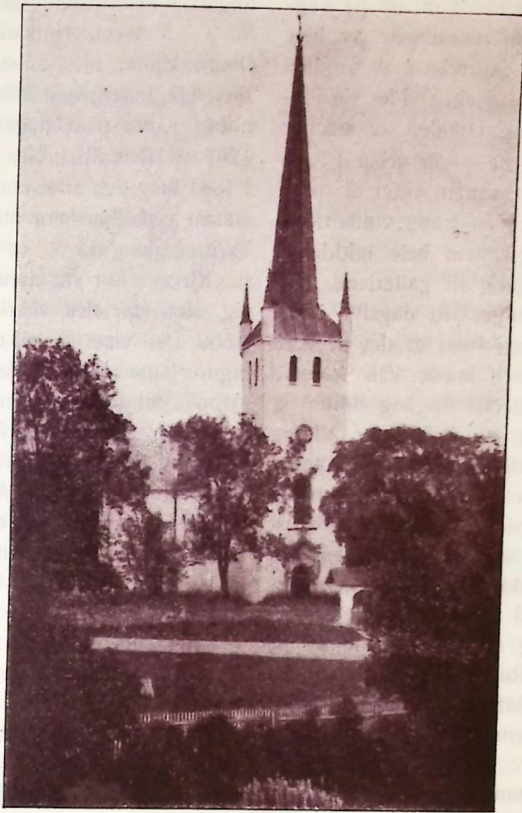
Slektsminner.

Av Einar Dokken.

Far forteller.

Av Sigvart Simensen.

Fra høst til høst 1926-27.

Norderhov kirke.

„Fagert, fagert er Ringerik!“ Vakre bygder i ring rundt Tyrifjord. Perlen i ringen er Norderhovsbygden som vidt og bredt er kjent for sin skjønne natur. Midt i all denne skjønnhet ligger Norderhov kirke, som med sitt slanke spir vender oppmerksomheten mot sig fra hvilken kant man enn nærmer sig bygden. Høit over alt annet på jorden løfter det korset og „kaller på gammel og på ung, „kjærlig innbydende, manende og myndig.

Øg kirken „den er et gammelt hus,“ dens murer er hvite og dens linjer rene. Den er en av de vakreste kirker i landet utvendig.

Den er en gråstenskirke bygget i romansk stil. Man antar den er opført i tiden 1100—1200 og kalles i middelalderen Njardarhov kirke. I Ramus's tid ser man benyttet navnet Nordrehaug, som jo ikke hører noget steds hjemme, og i den nyere tid Norderhov. Oprinnelig og gjennom hele middelalderen var dette prestegårdens navn. Her hadde hovet for guden Njord stått, og gården som lå omkring hovet og rimeligvis tilhørte dette,

hette Njardarhov. På reformasjonens tid var eiendommen delt i to, et øvre (nordre) Njardarhov og et nedre (søndre) Njardarhov. Den mindre eiendom, Nordre Norderhov, blev da brukt som prestegård, Søndre Norderhov eide Oslokannikerne som kapitelsgård: Staten hadde eiendomsrett til gården.

Kristendommen er rimeligvis innført på Ringerike i de første år av Olav den helliges styre. Han var jo selv ringeriking. Det kan da tenkes at Njord's hov blev omgjort til kirke og kristen gudstjeneste holdt der de første 100 år. — Men efterhvert som folket fikk en dypere forståelse av kristendommen, kom lengslen efter et Guds hus som ikke var smittet av asatroens blodige øre. Så reistes stenkirken på det gamle hovs tomt. Som de fleste gamle kirker blev den lagt med alteret mot solens oppgang. Den blev enskibet med en rummelig tårnfot, „våbenhuset“ som den også kalles, fordi våre krigerske forfedre satte fra sig sine våben her før de gikk inn i kirken. Før å skaffe lys inn i rummet er det mot syd inn-

satt et litet rundbuet vindu ca. 2 m. op på vegg. Dette vindu er det interessanteste av hele kirken, siger sakkynndige. Størrelsen av vinduet er 12×43 cm., men vindusnischen vider sig innover ut til 105×160 cm. Dybden av nischen -- altså tykkelsen av murene -- er velså 1,5 m. På vestsiden, høit over inngangen, sitter et rundt vindu. I nordveggen er det en trang vindeltrapp på 22 smale trin, som gjennom hele middelalderen var den eneste opgang til galleriene. En bitte liten lysåpning bringer litt dagslys inn i trappeoppgangen, som er så smal at det er ikke uten vanskelighet en voksen mann kan komme frem der. Før 1814 blev denne opgang sløftet og en dårlig tretrapp anbragt inne i tårnfoten. Videre op igjennem tårnet til klokkehuset fører andre dårlige tretrapper. Klokkehuset hadde oprinnelig 2 store glugger på hver side, men de to mot øst -- over kirketaket -- er senere muret igjen. Det har 2 store og 1 liten klokke som tilsammen danner et vakkert klokkespill. Den ene av de store klokker har en ærværdig alder, over 500 år, og har aldri vært omstøpt. Rundt den øvre kant har den en inskripsjon i latinske munkebokstaver. Teksten, med forkortelsene utfyllt i paranteser, lyder slik: „Me dedit ecc (lesia) e Nordr (o) f Sigvardns amore, qvi manet Hamarie p(re) sul virtutis honore.“ — Det betyr: „Mig skjenkte Sigurd til Norderhov kirke av kjærlighet, han lever som biskop på Hamar, aktet som en bra mann.“ — Sigurd var bisp på Hamar i årene 1381 --1419.

Den andre store klokken er omstøpt i 1777 av E. Rønning, Oslo, uten at støperen har gjengitt hvad som stod på den. Derimot har følgende av de daværende kirkeeiere latt sine navn innstøpe: Helge Olsen, Elling Wal, Helge Waagaard, Ole Røsing, Knut Bure, Ole Bure, Tron Veier (Veien?). Det er også innstøpt et middelmådig vers:

Med kaakens klang
til graven trang
maa vi her ud.
Hielp os o Gud.
vaar Siæl maa blive Jesu brud.

Denne klokke fikk en sprekk igjen i april 1912 mens det ringtes til en begravelse. En av bygdens gårdbrukere, hr. Ole Waagaard på Hverven, tilbød sig å bekoste den omstøpt, men riksantikvaren forbød omstøpning, så nu henger den ubrukelig oppe i klokkehuset. Det er litt vanskelig å forstå denne negtelse, da klokken altså er omstøpt før og da uten den oprinnelige inskripsjon.

Den tredje, mindste klokke hadde fra først av

følgende inskripsjon: „Soli Deo Gloria. Me fecit M. C. Troschel, Hofklokengiser, Copenhagen.“ Denne klokke blev omstøpt 1767 og til den oprinnelige inskripsjon tilføiet: „Tilhører Norderhous Kirke paa Ringeriget. Bekostet omstøpt 1767 av Hans Michelsen Sandsætra og medeiere.“ I 1881 blev den atter omstøpt av O. Olsen & Søn, Nauen ved Tønsberg med begge tidligere innskifter gjengitt. —

Kirkens kor var avrundet mot øst og rummelig. Her står den vakre altertavle fra omkr. år 1500. Den viser en hel del med rask hånd skårne figurer som forestiller Jesus, apostlene, Moses og Aron samt forskjellige dekorasjonshoder og løvverk. Et vakkert maleri til altertavlen av Eilif Petersen er i den senere tid forært kirken av fru generalinne Gram på Ask. 1922 satte prostinne Skår sig i spissen for en innsamling blandt menighetens kvinner til innkjøp av ny alterduk. Den er utført i venetiansk søm og har en verdi av 1000 kroner.

Her stod også den ærværdige prekestol med billedskjærerarbeide fra 1582. Omkring den stod: „Qvi ex Deo est verba dei audit. Joh. 8. Non vos studio qvi logvimini, sed Spiritus patris vestri, qvo loqvitur in vobis. Math. 10.“ „Den som er av Gud, hører Guds ord. Joh. 8. 47. Thi det er ikke I som taler, men det er eders Faders ånd, som taler I eder. Math. 10. 20.) Nedenunder stod: „Factus est hic suggestu Superint. D. M. Johannes Nicolai, Præp. Nicolaus Servius. Johannes Pedersen past. 1582.“ (Denne er gjort efter foranstaltning av biskop, doktor magisteriæ Jens Nilsson, provsten Claus Hjorth (?), Hans Peder-son, sogneprest 1582.)

Kirkens skib var forholdsvis trangt, og for å skaffe tilstrekkelige sitteplasser, var det to gallerier på hver vegg. Det var ingen vindusåpninger på nordveggen, men tre på sydveggen. Av disse satt det midtre vindu lavt nede på veggen og de to andre høiere oppe. Koret hadde et smalt vindu mot syd og et mot øst, bak alteret, på nordveggen dør til kirkens eneste sakristi. Kirkestolene var trange og ubekvemme med låsbare dører for de på venstre side men ikke for de på høire side. På gulvet var det 210 sitteplasser iberegnet bispestolen og medhjelperstolen. På første galleri var det plass til omtrent 110 og på annet galleri 70. Hertil kommer 28 ståplasser på gulvet, 24 på første og 10 på annet galleri. Kirken skulde altså kunne rumme ca. 450 mennesker.

Kirken har gjennom tiderne gjennomgått flere større reparasjoner, således i 1771, 1796, 1809

—1810. I 1722 solgte regjeringen Norderhov kirke sammen med prestegjeldets øvrige 3 kirker — Haug, Lunder og Viker — ved offentlig auksjon til sogneprest Daniel Ramus for 828 rd. 77 skill. Skjøtte blev utstedt av kong Fredrik den fjerde på Rosenborg slott 26. mai 1723. Kirkene var dengang i en meget dårlig forfatning, og kjøperen blev tilpliktet å bringe dem i forsvarlig stand. Utgifterne blev dekket ved at kirkeeieren utlignet to, tre og fire års tiende på samtlige gårder efter samme regel som bruktes for utligning og innkrevning av kongetiende. Ramus tok straks fatt med å sette kirkene istand, og begynte med en større reparasjon i Norderhov kirke 1723. Det var da kirken fikk sitt vakre ottetekantede spir med de 4 småtårn omkring. Omtrent 100 år før har også den øvre del av tårnet vært ombygd eller nytt optørt. En av de massive bjelkene i klokkehuset bærer nemlig følgende pent skårne innskrift: „Anno 1622 Christofer Mas-søn Vor Mester For Dete Toren.“ Årstallet 1622 finnes også innhugget på tårnspirets jernkors sammen med bokstavene H. C. H. — S. P. Det betyr rimeligvis: Christen Hermandsøn — sogneprest.

Kulen på toppen av spiret er av kobber og har en diameter av 40 cm. Ved reparasjon av kirken i 1834 blev tårnet grundig ettersett, kulen blev åpnet, og da viste det sig at den gjemte en skrivelse fra Daniel Ramus, stilet til alle sine eftermenn som prester „ved denne kirke her i Norderhov“:

„Salutem

omnibus posteris præsertim Pastoribus et successoribus ecclesia hujus Nordrehaugiensis.

Daniel Ramus nuværende sogneprest til Nordrehaugs Menighed hilser alle Efterkommere i hvad Stand eller Condition de end maatte være, ønskende alle og enhver timelig og evig Velgaaende, nemlig Fred, fryd og glæde i den hellig Aand og al legemlig Velsignelse her paa Jorden og derpaa følgende ævig Glæde i Himmelen, og utbedes av Efterkommerne igjen en kjærlig Minde og Eftertanke, og ved at Jeg denne min Hilsen efterkommerne ofverlivverer, vil jeg hafve ydmygst og tjenstligst utbedet, at de ville være Kirken behjælpelig i alle muligheder, saasom Jeg nu baade hafver Kjøpt denne Nordrehaugs Kirke med de tre underliggende Annexer, Haug, Lunder og Wiger under denne vores regjerende allernaadigste glørværdige Konge, R. Fredrik den Fjerde udi det Aar 1722 og nu udi dette Aar 1723 Kirken repareret hafver og Taarnet af nye opbygget udi samme Aar ved Taarnbyggeren Nils Olsen Haug.

— Og om de Efterkommere er begjærlig for at vide min Herkomst, da er den saaledes, at

Min Fader var

Magister Jonas Danielsen Ramus, fordum sogneprest til Nordrehaugs Menighed, hvis Fader var Daniel Jonassen, fordum sogneprest paa Agerøen og provst over Romsdalen.

Min Moder var

Anna Colbjørnsdatter,

hvis Fader var Herr Colbjørn Torstensen, fordum sogneprest paa Sørum paa Romerike.

Hvilke begge mine Forældre avlede udi et meget kjærlig Ægteskab efterfølgende Børn:

1. Ole Ramus, 2. Daniel Ramus, 3. Johanna Ramus, 4. Christian Ramus, 5. Anna Sofie Ramus.

Og saa som vi nu ere avdøde, vore Sjæle ved vor frelseres Jesus fortjeneste hos Gud og vore Legemer ligger udi Jorden, saa er det alle vores samtlige begiering, at vore navne maa være hos de igjenlevende udi Velsignelse, og besynderlig begjæres av dem som ere Ejermænd av bemeldte Nordrehaugs Kirker, samt alle herværende Præster, at de ville bevise en Fromhed og godhed mot samtlige voris afdøde Legemer og den Aske som da er tilovers, at vore Ligkister, som udi Sacristiet ere nedsatte, maatte paa bedste maader Conserveris, og om da derfor nu ikke noget vederlag av os kand skee, ønskes derfor Guds rige naade og velsignelse. Idet øfrige befales alle og een hver udi Guds trygge beskjemelse, som nest formanig til at frøgte Gud og ære Kongen, forbliver den stund jeg lever alle og een hvers trohiertige forbeder hos Gud.

Nordrehaug Præstegaard d. 27. Juni An 1723.

Daniel Ramus.“

Da Daniel Ramus døde i 1727, arvet hans mor Anna Colbjørnsdatter kirkene og eide dem til sin død i 1736. Efter henne gikk de i arv til hennes datterdatter Anne Larsdr. Ramus som var gift med kaptein og regimentskvartermester Christian Petersen. Den 14. april 1739 solgte de kirkene til Norderhovs almue for 1400 rd.

I 1821 blev der foretatt et større oppussings- og reparasjonsarbeide i kirken. Den gamle prekestol og altertavle blev opmalt og forgylt, og det blev anskaffet en ny sølvkalk med tallerken istedetfor den som blev stjålet ved innbrudd i kirken 1817. Den, kostet 94 spd. 72 skill. og har følgende inskripsjon: „Bekostet ved Subskription av Norderhaugs Menighets ædelmodige Mænd i Aaret 1821.“

Kirkens første orgel var gitt av Anna Colbjørnsdatter i den tid hun var kirkeeier. Det hadde 7 metallstemmer som ga en hård, skrikende tone. I 1861 blev det overdratt orgelbygger Gonnæs i Hole å arbeide ett nytt orgel på 8 stemmer og 1 pedal. Høsten 1913 blev omtrent halvparten av stemmerne i dette orgel ombyttet med nye. Gonnæs fikk eiendomsretten til det gamle orgel, som han foretok nogen små forandringer på og solgte det til verkseier A. Roscher som forærte det til Tyristrands kirke. Her var det i bruk like til 1924, etter at det i 1875 var blitt restaurert så det kun var tilbake 2 av de gamle 7 stemmer. Nu tar forhåpentlig Ringerikes museum sig av det.

I Norderhovs gamle kirke var det ingen ovner, så folk frøs meget om vinteren, og organistens fingre var ofte så stivfrosne at han måtte spille med en finger. Menigheten satt og banket støvlene mot hinannen eller trampet i gulvet for å holde løtterne nogenlunde varme.

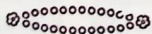
Restaureringen 1881—82 var en sørgelig forliastet affære. Den ødela eller som det heit „moderniserte“ en av vårt lands eldste og tradisjonsrikste kirker og sendte det gamle inventar på søpledyngen. Det hevet sig dog røster mot forandringen. Således er det blitt mig fortalt at res. kap. Peter Fredrik Broch (1850—1870), senere sogneprest til Grue, vilde beholde kirken som den var. Av hvilke grunne vil muligens „Ringerike“ bringe besked næste år. Det blev sagt at kirken var forliten. Det var ikke plass til alle de kirkesøkende. Vel, nu er det plass nok. Det som bevirker at det fremdeles søker en mengde tilreisende til kirken for å se den, er selvsagt den nasjonale nimbus som hviler over den som Anna Colbjørnsdatters kirke, og Ramusfamiliens gravsted. Det lå i den gamle kirke under sakristiets gulv. Kirken hadde den gang bare et sakristi, mot nord. Nu kom gravkjelleren til å ligge under nordre tverskib. De fleste lik som lå her, er tidligere i århundredet ført ut og begravet på kirkegården uten at nogen nu vet hvor de hviler. De hviler dog i fred. Det kan vel knapt siges om Ramus og hans hustru, hvis lik er de eneste som nu står igjen dernede. Kunde det ikke la sig gjøre å stoppe denne strøm av likegyldige „glanere?“ — „at de

ville bevise en fromhet og godhet mot samtlige vores avdøde Legemer.“ De „ønskes derfor Guds rike naade og velsignelse.“ Av andre man vet blev begravet inne i kirken, kan nevnes sorenskriver Christian Müller, „den meget vel bereyeste og agtbare mand,“ døde 66 år gammel og blev begravet „under kirkegulvet mot koret“ den 7. septbr. 1717. Ved utvidelsen av kirken 1880—81 kom flere graver under tverskibene; således kom den kjente klokker Larsen på Berger til å hvile under nordre tverskib.

Av gamle ting som har tilhørt kirken finnes et røkelseskar fra den katolske tid i Historisk museum, et legemsstort trebillede av Kristus på korset i universitetets samlinger, en kiste som har tilhørt Anna Colbjørnsdatter står i sakristiet og den gamle døpefont står oppe i tårnet. Av den gamle prekestol finnes bare nogen fjeler, deriblandt et med treskjærers navn i ophøiede bokstaver: I Lagesøn. Anna Colbjørnsdatters gamle lysekroner, som av Norderhov formannskap blev forært til en fru Kleen, f. Gram, er nu kommet tilbake og er ophengt i „våbenhuset.“ Den store lyse stenhellen som i det siste har ligget foran hovedinngangen har muligens engang i tiden vært alterbord. Av nye ting til kirkens utstyr kan nevnes vannkanne og dåpsfat av sølvplett med vinkanne av sølv og to svære lysestaker, forært av Olaus Færden og hustru. Ved kirkens innvendige maling i 1910 og 1912 er veggene i skibet malt lysegule og koret lyseblått. Langs veggene fra inngangsdøren til koret er malt en frise av stiliserte grener og fugler og som en ramme om koret en dekorasjon efter antike mønstre og med gammelt kristelig symbolikk. Dette dekorasjonsarbeide er utført gratis av frk. Thora Færden.

På veggene i koret henger de gamle malerier av Jonas Ramus og Anna Colbjørnsdatter, men billedet av Daniel Ramus er forsvundet. Av menigheten er anskaffet bilder av sogneprestene: Abraham Wilhelm Støren, Johan Lyder Brun, Th. Hirsch, M. J. Færden og N. B. Skaar. Det siste er malt av Hans Veholt, Ask.

EFTER NORDERHOVSBOKEN
VED T. KROGSrud.

Restaureringen av Norderhov kirke 1927.

Av stud. theol. Johan Smith.

Norderhov kirke blev bygget i det 12te århundrede i romansk stil. Siden dengang har kirken gjennomgått flere reparasjoner og forandringer. Den mest gjennomgripende forandring var kirkens ombygning i 1881—82. På grunn av plassmangel i kirken blev denne utvidet ved å bygge til tverskib. Koret blev i den anledning revet og flyttet lenger mot øst. Kirken fikk dermed ca. 700 sitteplasser.

Vistnok blev rundbuestilen bevaret i de nye vinduer og dører, men forøvrig blev kirken i tidens smak modernisert. Beklagelig var den måte man for frem på med det gamle inventar. Således blev den gamle prekestol fra 1582 fjernet, idet man betraktet den som værdiløst skrap. Likeledes blev den massive eketres dør som før var i hovedinngangen tatt bort, og i stedet anbragt en ny som i grunnen var litt karakteristisk.

Det gamle var ikke godt nok; nu gjaldt det å innrette sig praktisk. I tårnfoten eller „våpenhuset“ var der før hellegulv. Nu blev der bygget tregulv over, formodentlig for kuldens skyld, eller kanskje for å lette renholdet?

Men man skal ingenlunde tro at datidens slektledd var blottet for kunstneriske interesser. Ti samtidig med kirkens ombygning blev bl. a. den snirklede portalarkitektur forferdiget, som inntil for kort tid siden prydet kirkens hovedinngang. Den var dog ikke massiv og var begynt å sprekke og falle fra hverander. Og nettop denne „påklistrede pussarkitektur“, som nu altså hadde sett sine beste dager, gav støtet til den restaurering som nu fullbyrdes med Norderhov kirke.

Ti tiderne hadde skiftet og med dem slekternes smak. Nu lyder løsenet: Tilbake til det gamle, tilbake til romansk enkelhet!

Følgen blev da først og fremst at ovennevnte portalpryd blev fjernet. Det kan vistnok vanskelig sies at denne gjorde no særlig irriterende inntrykk på menigmann, men da arkitekten som står for arbeidet kunde bruke en så formastelig gløse som „kransekake“ om den, var det vel best den blev fjernet.

Den tidligere hverdagslige kirkedør skal erstattes med en ny som i følge tegningen gir et særdeles solid og pålidelig inntrykk.

Hvad selve tårnfoten angår har man fjernet tregulvet og ved gravninger funnet resterne av det tidligere hellegulv. Dette lå ca. 35 cm. dypere enn det senere tregulv. Forøvrig fant man under dette igjen en begravelse: kisterester med et helt skjelett. Begravelsen var av forholdsvis ny datum, og så vidt jeg forstod bragte den ingen kulturhistoriske værdier av betydning for dagen. — Da resterne av det gamle hellegulv var meget sparsomme, har man besluttet å lage et helt nytt gulv av Ringeriksheller. Kan hende de nyhugne heller til en begynnelse vil virke litt forvirrende i forhold til de ærværdige omgivelser; men å bringe dette nylagede kirkegulv i tilbørlig samklang med det øvrige sekelslitte interiør, se det blir kirkegjengernes sak!

Som man vil huske, stod trappen op til galleriet før inne i selve våpenhuset. De fleste av oss er vel ofte blitt irritert av denne trapp. Ikke bare fordi den i og for sig var en mislyd som snek sig inn i det inntrykk vi fikk av de mektige muremasser med den eldgamle vindeltrapp mot nord og den utpreget romanske vindusåpning i sydrommet, men ikke minst fordi den var plasert så lite heldig som den var. Kom man utenfra og kirkedøren stod oppe, var åpningen dog ikke fri. Ti galleritrappen skar forbi døråpningen øverst tilhøre og dannet et grønt triangel, som kunde bringe den mest fredsæle kirkegjenger i harnisk. Til all lykke er denne trapp nu revet ned og en ny skal bygges inne i selve kirken. I den anledning har man besluttet å senke galleriet vel ½ meter, både for å forhindre at trappen skal bli for steil, og fordi man mener at kirken vil vinne på det i skjønnhet.

Nu når dette skrives er restaureringen ennå ikke ferdig, men med litt fantasi er det ikke umulig å ane virkningerne av dette fortjenstfulle arbeide.

Vi tenker oss at det er en høstsøndag, og at man drages til helligdommen av kirkeklokkernes fredsæle klang. Alt på avstand ser vi det høireiste tårn peke opad mot lyset — mot den blendende høstklare himmel. Vi nærmer oss og gleder oss over den velstelte kirkegård. Kirkedøren står oppe og byr oss velkommen. Vi treder inn i tårnfoten og ombølges av harmoniske inntrykk. Vort oprevne sinn finner hvile i disse enkle, gamle linjer, ja det er som vi smittes av tidligere tiders enfold. Og således forberedt vandrer vi inn i helligdommen for å fylle vore hjerter med høitid.

J. SMITH.

Anna Colbjørnsdatters lysekroner i Norderhov kirke.

Når en nu så å si daglig leser om forståelsesfull restaurering av gamle kirkebygninger omkring i vårt land, er det rart å tenke på at Norderhov gamle ærværdige kirke skulde få den skjebne å bli bygd om i 1881 og 82. Den hadde visstnok i over 600 år stått i sin oprindelige skikkelse som langkirke. Hadde den fått stått uforandret til idag, vilde antagelig ingen nu tenkt på å bygge den om, men med pietet foretatt en restaurering av kirken.

Helt fra 1840—50-årene pågikk der strid om utvidelse av kirken eller bygging av en ny kirke for hovedsognet — på gården Veien — i forbindelse med forskjellige planer om deling av prestegjeldet. I 1847 frarår de to prester, kst. sogneprest Broch og res. kap. Krog tanken om utvidelse av Norderhov kirke. En utvidelse kan „umulig iverksettes med bibeholdelse av den nærværende i den reneste smak opførte kirkes sjelden skjønne form.“

Kirken blev i forbindelse med ombyggingen også sørgelig ribbet innvendig. Værst var det at den rikt utskåinte prekestol fra 1582 forsvant. Det eneste som blev skånet, var altertavlen, og godt var jo det.

At den gamle lysekroner nu er kommet tilbake, er hyggelig å vite, selv om den i og for sig kanskje ikke har så stor værdi. Det skyldes antagelig prost Christophersen og velvilje fra fru Andrea Kleen at lysekronen nu har funnet veien tilbake til kirken.

Lysekronens historie, siden den sist var i kirken, likesom skjebnen til et par andre ting fra den gamle kirke, vil en korrespondanse som man her gir et utdrag av, gi noen opplysninger om.

Den 3. september 1883 søkte fru Andrea Kleen, f. Gram, (gift med en svensk læge) om tillatelse til å få kjøpe „den lille lysekroner der hang i Norderhov kirke.“ Søknaden blev anbefalt av sognepresten og 5. september sendt ordfører Olaus Færden til uttalelse. Færden skrev 8de september tilbake, at han mente lysekronen ikke burde selges, men opbevares til mulig fremtidig bruk. Kunde den imidlertid ikke brukes for kir-

ken, mente han den heller burde sendes som gave til universitetet.

Den 3. oktober skrev så sognepresten til Norderhov formannskap, idet han sendte fru Kleens søknad: „Det forekommer mig at der ikke kan være spørsmål om denne lysekronens anvendelse i kirken. Den vil neppe passe. Å overlate den til universitetet kunde ha meget for sig hvis den hadde nogen aktivvarisk værdi, hvilket den dog ikke skal ha. Fru Kleens ønske synes derfor å burde imøtekommes. Hun ønsker den som en erindring om den gamle kirke som har vært henne kjær ved de minner der knytter sig til den.“ — I forbindelse hermed foreslog han at det gamle krusifiks (utskåret Kristus-billede)* og en jernring fra den gamle kirkedør skulde sendes universitetet.

Formannskapet bestemte at alle 3 ting skulde tilbys universitetet. Vilde så ikke dette ha lysekronen, kunde sognepresten overlate den til fru Kleen.

På henvendelse fra sognepresten meddelte professor Rygh 15. oktober at universitetet med glede vilde ta imot krusifikset og jernringen, men at det efter det oplyste ikke hadde nogen interesse av å få lysekronen. — Den 17. oktober ga sognepresten formannskapet underretning om at han hadde sendt krusifikset og jernringen til universitetet og overlevert lysekronen til fru Kleen. — Samtidig har han nok underrettet stiftsdireksjonen. Denne approberer nemlig under 27. november s. år „den av Norderhov formannskap fattede beslutning om overdragelse av den Norderhov gamle kirke tilhørende lysekroner til fru Kleen på den betingelse at den ved hendes død overleveres kunstindustrimuseet.“

På henvendelse fra prost Christophersen har hun allerede for en tid siden sendt den tilbake, og nu har den altså fått plass i kirkens hovedinngang.

G.

*) Billedet i full legemsstørrelse, forestillende Jesus på korset, hang i en innmuret ring over kordøren.

Hole gamlehjem.

Av lærer Gjermund Aarnes.

Der blev gjennom mange år strevet adskillig med å vekke interesse for og samle bidrag til reising av et gamlehjem for Hole. I august 1920 stod hjemmet ferdig, og 18 gamle rykket inn i sitt nye og for dem siste hjem.

7 år er gått, og det tør ha sin interesse å friske op hjemmets histore før starten, og høre litt om arbeidet siden. Nærværende fremkommer da — efter opfordring — som et lite bidrag hertil.

Den første som bragte gamlehjemstanken frem, var fru Olga Solberg, Sten. Hun sendte nemlig i mars 1911 en skrivelse til Hole fattig- og sykepleieforening, og i den henstilledes å andra herrestyret om at der måtte bli tatt skritt til opprettelse av et gamlehjem for bygden. Styret for foreningen var enig og sendte straks en motiveret henstilling til herrestyret.

Dette behandlet saken og sendte skrivelser til fattigstyret med begjæring om en utredning, særlig da av den økonomiske side av spørsmålet. En lengere redegjørelse fra fattigstyret blev i mars 1912 behandlet i herrestyret og av dette oversendt fattig- og sykepleieforeningen. Der blev straks efter sendt herrestyret en redegjørelse av foreningens opfatning. I denne blev der bl. a. uttalt: Man mener å ha grunn til ikke å være helt tilfreds med den nuværende ordning.

(Bortsettelse av fattige gamle til private). Kontrollen er nemlig i forholdenes medfør altfor utilstrekkelig.

Når de utslitte gamle er samlet på ett sted, vil man ha en ganske annen betryggelse for ordentlig behandling ved det under de gjennemsiktede forhold førte effektive tilsyn. Dette gjelder ikke minst i sykdomstilfelle, og man vil aldri risikere at den syke lider overlast ved manglende tilsyn og pleie.

Den åndelige underholdning er under de nuværende forhold i høi grad vanskeliggjort, og ofte næsten ganske helt forsømt. I gamlehjemmet vil det falle langt lettere å gi de gamle, enkeltvis og samlet, et Guds ord til rettledning og oppbyggelse.

Man har ikke tenkt sig nogen flott bebyggelse. I tarvelige omgivelser vil man nemlig ved full forsvarlig forpleining og ved kjærlighetsfull behandling berede de gamle hygge og glede.

Om det skulde vise sig at forsyrgelsen på gamlehjemmet vil bli kostbarere enn den nuværende, er det ikke berettiget for den mulige merutgifts skyld å legge tanken om et gamlehjem tilside.

På et styremøte i september 1913 blev der innført i forhandlingsprotokollen: Grunnet de mange og store uttellinginger der vanskeliggjør et

enda yderligere belastet kommunebudgett, finner man at gamlehjemssaken som er tenkt fremmet som en kommunal sak, foreløpig må stilles i bero.

Men så i begynnelsen av 1914 hendte noget gledelig som gav håp om at gamlehjemmet måtte kunne reises ad privat vei. Frk. Kaja Kars skjenket nemlig 2000 kroner til et gamlehjem for Hole. Dette var et betydelig beløp den gang, og man begynte å se sig om etter tomt. Der blev sendt andragende til Hole meieri om å få avstått minst 3 mål av meieriets eiendom, Svendsrud, og andragendet blev litt efter imøtekommet av generalforsamlingen i meieriet.

For å vekke interessen holdtes en meget godt besøkt fest på Hole forsamlingslokale med optagelse av en ikke liten pengeinnsamling. Distriktslæge Harbo var en av talerne. Følgende vakre sang, forfattet for anledningen av fru Solberg, blev oplest:

La oss bygge hus som freder
om de gamle i vår bygd,
så vi leiet for dem reder,
hvor de hviler bløtt og trygt
efter dagen strevsom, lang,
ofte var den tung og trang.
La dem gamlehjemmet finne
og så trives vel derinne!

Kom og hjelp de gamle inn
i de lyse, varme stuer,
bring til deres sjel og sinn
Herrens fred så de ei gruer
for de lange sykdomsår
og den vei som alle går
ned i gravens stille kammer!

Kom og rekk en venlig hånd
til de gamle som har strevet,
så en freds og gledes ånd
hviler over dem som levet
ofte i de trange kår.

Før dem inn til Jesus Krist,
så blir hvilen god tilsist!

Det var om å gjøre å få inn flere frivillige bidrag, og det besluttedes å sende om lister. Mange innen bygden påtok sig bryderiet. Der blev også sendt lister utenbygd, også til Amerika. Foruten de mindre beløp kom det første større bidrag, bortsett fra frk. Kars's gave, fra hr. Western, Hundstad, på 500 kroner. Senere fra grosserer Bjørklund 500 kroner, fra hr. H. Simonsen, Myhøra, 1000 kroner og fra hr. Ths. Fearnley sen. 1100 kroner. Familien Hafnor sendte fra Amerika 1100 kroner. Testamentariske gaver: Etter Hans Kri-

stensen Fjeld 1000 kroner og efter frk. Matea Fjeldstad 2000 kroner. Foreninger av voksne og barneforeninger ydet også betragtelige bidrag.

Som svar på skjedd henvendelse fikk man bl. a. en lengere opmuntrende skrivelse fra pastor Stabell om indremisjonens gamlehjem i Nannestad. Hjemmet hadde vært til glede for de gamle der, sa han. Han sluttet sådan: „Jeg vil gjerne få ønske at Guds velsignelse må hvile over gamlehjemmet om dere beslutter å oprette et sådant. Vi har løfte fra Gud om velsignelse og hjelp over det vi gjør i troen på ham.“

Høsten 1917 sendte hofjegermester Fearnley og sønn den store gave av 10,000 kroner. Innsamlingen blev fortsatt, og foruten de betydelige beløp av 500 kroner fra hr. G. Andresen på Midtskogen og 1000 kroner fra hr. H. Løvenskjold på Bærums verk, ydet både en og annen sine bidrag, og de store og de små summer bar vidnesbyrd om at gamlehjemstanken omfattedes med betydelig interesse.

Så kom den gledelige avslutning på innsamling av bidrag til reising av gamlehjemmet: Skibsreder Ths. Fearnley jun. kjøpte eiendommen Kroksund med bebyggelse og tilhørende grunn for 60,000 kroner og skjenket det hele til gamlehjem for Hole.

28. oktober 1919 kom hr. Fearnley med sin advokat til Hole for å ordne med det fornødne gamlehjemmet angående. Sogneprest M. le Maire, ordfører O. Blyberg, fattigstyrets formann Andr. Selte og formannen i fattig- og sykepleieforeningen lærer Gj. Aarnes var budsendt, og alle møtte. Et utkast til statuter var tatt med, og med enkelte mindre tilføyelser blev det foreslått vedtatt som statuter for Hole gamlehjem.

Paragraff 2 bestemmer at hjemmets styre består av 5 medlemmer med sognepresten i Hole som selvskrevet medlem. Av de øvrige medlemmer velger Hole herredsstyre to og Hole fattig- og sykepleieforening, sålenge den eksisterer, to. Skulde foreningen gå inn, velger Hole herredsstyre samtlige 4 medlemmer. Paragr. 6: Kostholdet bør være godt og fullt tilstrekkelig, og måltidene inntas til bestemte tider. Berusende drikke må ikke nydes i hjemmet uten efter lægens anordning som medisin. For renslighet såvel i matstell som i klær, senger og værelser må der sørges omhyggelig. Paragr. 7: Gamlehjemmet skal være et godt alderdomshjem, og det må da sørges for at de gamle gis anledning til å høre Guds ord. Der bør derfor holdes andakt hver søn- og helligdag og om mulig oftere i uken.

Hole herredsstyre og Hole fattig- og syke-

pleieforening fikk utkastet forelagt, og det blev av begge korporasjoner, den kommunale og private, vedtatt som statuter for Hole gamlehjem.

Så blev der valgt styre, sognepresten som selvskreven og to av herredsstyret, nemlig fru Johanne Bili og hr. Olaus Blom, og fattig- og sykepleieforeningen valgte fru Marie Karlsen og lærer Gj. Aarnes som styremedlemmer.

Styret begynte i februar å sette hjemmet istand. Straks efter fikk det tilsendt fra hr. H. Simonsen, Myhra, på hans 75-årige fødselsdag, det store beløp av kr. 10,000 til gamlehjemmet. De private bidrag utenom gaven av Kroksund var dermed vokset til vel kr. 40,000.

Fremover sommeren blev der drevet på med montering, med innrednings- og malerarbeide, med innkjøp av alt nødvendig inventar og arbeide med vannledning med elektrisk pumpeverk. Interesserte damer omkring i bygden sydde og satte istand tøy. En damekomité fikk istand en basar som gav en netto av over 1600 kroner. For disse penger blev innkjøpt et orgelharmonium, et kurvmøblement, et speil og en lysekrone til forsamlings salen.

Så kom innvielsesdagen, lørdag 21. august 1920. Det var en festlig eftermiddagsstund, og kjørende og gående strømmet til og fylde hjemmets hyggelige stuer.

Under festen henvendte styrets formann sig til herredets ordfører som var tilstede, og overdrog gamlehjemmet i full stand til Hole kommune.

Ordføreren takket på kommunens vegne og rettet en særskilt takk til Hole fattig- og sykepleieforening fordi den hadde arbeidet for gamlehjemmets reisning også ved å motta bidrag.

Hjemmet blev overdratt kommunen uten nogen påhvilende gjeld. Ved overdragelsen var der enda noen hundrede kroner igjen på bankboken av de innsamlede penger.

Det gjennomsnittlige belegg på hjemmet har vært omkring 20 pensjonærer årlig. Ialt er der optatt 38 pensjonærer i alderen 70—90 år. En av de nulevende gamle er 92 år og fremdeles åndsfrisk. 16 er døde, og av disse blev en 92 år.

På innvielsesfesten blev der bl. a. også talt for god ånd og god tone på hjemmet, og der blev rettet en appell til de mange foreninger i bygden om å arrangjere festlige tilstelninger for de gamle.

Dette er også blitt til virkelighet op gjennom årene. Kvinneforeninger fra de forskjellige fjerdingger har hatt utferder til gamlehjemmet, og de har ikke kommet tomhendet. Ikke bare de besøkende

har spist og drukket, men alle på hjemmet har blitt rikt bevertet av de medbragte saker. Der er lest og spillet og sunget, og besøkene har vært gilde feststunder. Man tør gå ut fra at lignende besøk blir årvisse. De tjener nemlig til å friske op i det grå hverdagsliv og derved til å hjelpe frem den gode ånd og tone, og til felles oppbygelse.

Det første forslag til budgett blev avtatt for 1921—22 med 14,000 kroner netto. Utgifterne er minket jevnt, og på budgettmøtet ivår blev det foreslått å utligne på kommunen 5600 kroner for neste år. Formannskapet strøk de 600 kroner, da man trodde at 5000 kroner vilde greie utgifterne.

Hr. A. Svarstads storstilede gave har vært til stor støtte for gamlehjemmet de siste år. A. Svarstad, 522 Sixth Avenu, Grand Forks N. Dakota, er fra Svarstad i Hole og reiste til Amerika for mange år siden.

Høsten 1923 kom der brev fra ham til herredets ordfører om denne kunde opgi navnet på et eller annet hjem, gamlehjem, barnehjem, i Hole. Han vilde gjerne få sende det en gave. Ordføreren sendte brevet til styret for gamlehjemmet, og dette igjen sendte underretning til Amerika. Resultatet blev at der i mai 1924 kom brev fra hr. Svarstad, hvori han meddelel at han overdrar 24 aktiebrev i Den norske Amerika-linje til Hole gamlehjem, hver aktie lydende på 1000 kroner. Hvert år har utbyttet vært 10 %, og gamlehjemmet har altså hevet 2400 kronere årligars i utbytte av sine aktier i dette solide foretagende.

Styret har bestemt at legat-pengene ikke går direkte inn i herredskassen, men anvendes av gamlehjemsstyret til det som dette finner mest nødvendig, reparasjoner o. s. v. I år er det meste av de 2400 kroner gått inn i budgettet.

Gamlehjemmet har hatt 3 bestyrerinner, frk. Brita Lurhuus fra Voss 1 år, fru Petra Flydal fra Søndmør 2 år og frk. Marta Skjørvold fra Norderhov 4 år. Fra 14. oktober i år er menighetssøster i Hole, Astrid Snæsrud fra Eidsvoll, ansatt som bestyrerinne.

Som formann i styret har fungert sogneprest le Maire, lærer Gj. Aarnes og fra juli i år sogneprest K. Lunde.

Statutenes paragraff 1 uttaler at gamlehjemmets bestemmelser er å skaffe i Hole hjemmehørende gamle et godt alderdomshjem. Det tør trygt sies at hjemmet hittil har svaret til sin bestemmelse. Det har vært et godt alderdomshjem.

Gamlehjemmet har også en meget vakker beliggenhet, nemlig ved Steinsfjorden og innram-

net mellom åsene med utsyn op til „Kleivens svimlende portal.“ Vakkert utstyrt og vakre omgivelser.

Gud gi at de mange gode ønsker, de mange bønner for gamlehjemmet, stedse må bli virkeliggjort, de gamle til åndelig og legemlig velsignelse.

Ve gamlehjem.

Ve gamlehjem er en forholdsvis gammel innsjon, idet der i år er 40 år siden gården Ve v innkjøpt til det bruk. Ve (betyr „helligdom hellig sted“) er en av de eldste gårdene i heret og omtales alt i 1528, da som benifisert s.

Da Norderhov herred kjøpte gården i 1887 forde den 846 mål og blev betalt med 32,300 mer.

Det oprindelige navnet var „Norderhov heres fattighjem og arbeidsanstalt“, men fra 1903 ynte overstyrets formann (O. M. Helgesen) bruke navnet „pleiehjem“, det man senere har tsatt med.

I februar 1919 sendte overstyret en henstilling Norderhov herredsstyre om nybygging på , og fikk i oppdrag å komme med plan og overng. Lunder sogn fant da at det vilde være mere nsiktsmessig å få eget gamlehjem for Lunder gn. Det blev holdt takst, hvor værdien av Ve v satt til 136,000 kroner, hvorav 1/6 skulde e på Lunder sogn. Deling blev da besluttet.

I 1922 besluttet man å bygge nytt gamlehjem forderhov efter tegning av arkitekt Magnus-. Byggesummen blev satt til 143,000 kroner. n byggekomite valgtes forretningsfører Levor

Pedersen, gårdbruker O. M. Helgesen og snekker Joh. Moløkken.

Det nye „Ve gamlehjem“, som det nå kalles, vart tatt i bruk sommeren 1924. Det har 30 rum, foruten kjøkken, spisesal osv., og kan ta et belegg på 40. Nå er det 37. Gjennemsnittsalderen er over 80 år. Den eldste, Ragnhild Gunbjørud, er 94 år.

Den nuværende bestyrerinne, fru Ida Haltorp, har ledet hjemmet i mange år, og er ansatt som en meget dyktig bestyrerinne, der har et godt grep på å omgås de gamle, samtidig som hun leder hjemmet på en økonomisk sund måte. Dessuten er ved hjemmet ansatt sykepleiersken frk. Karoline Haltorp og to jenter.

Da det nye gamlehjem vart tatt i bruk i 1924 vart driften av den store gård skilt ut, og som gårdsbestyrer ansatt hr. Jon Borlaug fra Haug.

Overstyret består f. t. av gårdbr. Alf Western, formann, og fru Helga Pedersen fra Norderhov, gårdbr. Brandsæter og fru Maren Bråten fra Haug, samt formennene i Norderhov og Haug fattigstyre, gårdbr. Nils Fransrud og Karl Hone-rud.

LARS LARSEN.

Lunder gamlehjem.

Tanken å bygge et alderdomshjem for de gamle i Lunder er på en måte snart 60 år, idet sognet i 1871 kjøpte nedre Halkjennrud til „legdsgård“. Den kom imidlertid aldri til å bli nyttet som sådan. Da omkostningene ved dens bebyggelse og drift antokes å ville bli for store, blev den et par år etter solgt til private. Lunder hadde senere i en lang årrekke hjem for sine gamle felles med Norderhov og Haug på Ve ved Hønefoss.

Men om enn ønsket om et eget gamlehjem for Lunder blev gjemt, blev det ikke glemt, og i tiden omkring 1914 dukket det frem igjen. Lensmann Stalsbråten har æren av å ha gitt det første bidrag til Lunder gamlehjem med 50 kroner sommeren 1914. Pastor Løken dannet en komite for innsamlingen av bidrag et par år senere. Han blev selv komiteens formann og ledet arbeidet med iver og dyktighet. Innsamlingen tok til 5te juni 1917, og på listene skrev han: „Lat oss alle være med å få istand et hyggelig hjem for gamle i Lunder!“

Der innkom godt og vel 14,000 kroner. Herav var over 9000 kroner fra utenbygdsboende, nemlig fra: Fru Schirmer, Hønefoss, 8000 kroner, trelasthandler Kiær, Fredriksstad, 500 kroner, Hønefoss og Oplands Privatbank 500 kroner, fru Annette Weien, Hønefoss 150 kroner og Ole Gopperud, Hedalen, 50 kroner.

Lunder sognestyre tok saken op og enedes

med Norderhov og Haug om at Lunder utgikk som medeier i Ve og fikk sig utbetalt 1/6 av gårdens verdi med kr. 22,600. Man blev tilbudt 3 eiendommer eller tomter for det vordende gamlehjem, og sognestyret vedtok, at de stemmeberettigede i Lunder skulde ved formelig avstemning få uttale, hvilken av disse man foretrakk. Anton Oppegård, Erik Flaskerud og Asle Aker blev opnevnt til å ordne med dette, og ved foretagen avstemning den 4. juli 1920 blev de allerfleste stemmer avgitt for plassen Veltikoll, der tilhørte Erik Lundesgård. Denne plass er omtrent 47 mål stor, og den blev for sognets regning innkjøpt for kr. 25,000. Den ligger særdeles høvelig til i bygdens midte, like i nærheten av Lunder kirke og Sokna jernbanestasjon, men likevel utenfor det travle livs larm, så de gamle her kan leve i fred og ro.

1922—23 opførtes så her efter sognestyrets vedtak en tidsmessig og vakker bygning for hjemmet. Byggmestrene var Ole Rud og A. Andersen Rundtom, og tegningen var utarbeidet av arkitekt O. Stein, Oslo. Byggekomiteen var opnevnt av sognestyret og bestod av Helge Bråten (form.), Olaf Bekken og Gudbrand Wexal. Huset koster i ferdig stand omtrent kr. 85,000.

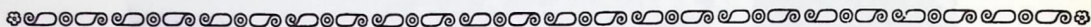
Det har centralopvarmning, bad og øvrige tidsmessige anlegg. I den rummelige og vakre spisesal vil der nu bli innsatt orgel, en gave til hjemmet, anskaffet for frivillig ydede bidrag fra bygdens folk.

Den 3dje desember 1923 blev gamlehjemmet tatt i bruk. Som bestyrerinne var ansatt frøken Inger Aure fra Lunder, og hun har fra den tid inn-til nu styrt hjemmet slik, at det mål som blev satt og uttalt i pastor Løkens ord er nådd: det er blitt „et hyggelig hjem for de gamle i Lunder“.

De gamles antall på hjemmet er for øieblikket 12.

Sognestyret opnevner et særskilt styre for gamlehjemmet. Som formenn i styret har hittil fun- gert Elling Roverud, Sigurd Uggen og Sjønne Berger.

E. V.

Hønefoss gamlehjem.

I 1911 blev der nedsatt en komite, som skulde arbeide for å få et gamlehjem på Hønefoss. Komiteen bestod av sognepresten, distriktslægen og fattigforstanderen. Man gikk i gang med å samle bidrag og Brødrene Lloyd skjenket kr. 50,000.00. Samlet utgjorde bidragene fra banker, samlag og private ca. kr. 100,000.00.

Sommeren 1921 blev så hjemmet bygget. Arkitekt Magnussen, Hønefoss, leverte tegning til det, og bygmestre Chr. Petersen utførte arbeidet. Hjemmet kostet ialt med inventar kr. 265,000.

I. januar 1922 begynte hjemmet med 17 pensjonærer. Senere har det vært ca. 20. De innlegges enten av forsorgsvesenet, alderspensjonen eller betaler for sig selv. Utgiftene har ialt vært

ca. kr. 22,000.00 pr. år, og inntektene 15,000.00. Resten er kommunens tilskudd. Der er ved hjemmet ansatt en bestyrerinne, en sykepleierske og to piker.

Gamlehjemmet er overmåde vakkert, og ligger solrikt og fritt. Det er tidsmessig og moderne innrettet og har solid, pent inventar. I den vakre, rummelige spisestue er der piano, og der er også installert radio med høttaler. De gamle kan da alle helligdage følge med i gudstjenesten i Oslo. Men helst benytter de hørerørene, som står i forbindelse med Hønefoss kirke, og hvori- mellom de kan høre gudstjenesten der.

S. E.

Norderhov og Hønefoss barnehjem.

I. Hvordan det blev barnehjem.

Barnehjemmet har nu vært i virksomhet i vel 20 år, og i disse år har det i beste forstand vært et godt hjem for en stor flokk barn.

Det var først i 1906 at tanken om barnehjem kom op, og det gikk forbausende raskt å få tanken realisert. Det var ikke antydning til strid. Og som starten gikk uten strid, har hjemmets arbeide til idag fått gå under fredens tegn med sympati og støtte fra alle hold.

Den første spire til opprettelsen av barnehjem finner vi visstnok i et helse rådsmøte i Norderhov herredsstyre 7. mars 1906. I dette møte blev behandlet spørsmålet om for Norderhov å søke gjort gjeldende bestemmelser i lov om tilsyn med pleiebarn m. v. av 20. april 1905. Saken var behandlet av en 5-mannskomite. Etter komiteens flertalls (4 medl.) forslag vedtok møtet mot 7 stemmer, at man ikke for nærværende fant å burde søke kongelig resolusjon for gjennomførelse av lovens §§ 1—9. — Komiteens mindretall, A. J. Tviberg, talte under møtet sterkt for at loven måtte bli gjort gjeldende. Han uttalte etter referat i „Ring. Blad“ bl. a.: „Hvis jeg vilde foreslå opprettelse av et kommunalt pleiehjem for barn, hvor barna kunde få den beste pleie og oppdragelse, da kunde jeg vente en del motstand fordi det kostet penger, men denne nye ordning koster ikke 2 øre — og særdeles lite bryderi.“

Det mer direkte støt til at arbeidet blev tatt

op, gav O. M. Helgesen ved et lite velskrevet opsett i „Ring. Blad“ samme år: „Samfundets stedbørn.“ Han beklager sterkt de forhold at der til stadighet må anbringes barn på Ve pleiehjem, og sier bl. a.: „Mange av oss, især våre kvinder, har et så stort og godt hjerte før hedningenes vel. Skulde der ikke være igjen en liten krok for vårteget lands barn?“ — — „Hvad vi vil at Norge skal bli en gang, det må villeggenediv våre barn, ti barna er fremtidens Norge.“

Helgesens artikkel fikk i nye opsett sterk og umiddelbar tilslutning bl. a. fra dr. Reidar Müller, Carsten Dysthe, Martin Johansen og A. J. Tviberg. — At der samtidig, foranlediget ved dr. Reidar Müllers artikkel, utviklet sig en meget „blodig“ feide mellom doktoren og formannen i en annen kommunes fattigstyre, kom ikke til å skade den sak Helgesen med så stor og enstemmig tilslutning hadde slått til lyd for.

Allerede 24. april trådte Helgesen, Dysthe, dr. Müller, fru Thea Jensen, prost Færdén og pastor Christophersen sammen som privat komite med den siste som formann.

I begynnelsen av mai inneholdt avisene et opprop, undertegnet av mer enn 200 av distriktets innvånere med innbydelse til et møte i lokal „Ringerike“ 14. mai. Norderhov herreds-

styre og Hønefoss formannskap hadde støttet tanken ved å stille sig blandt innbyderne.

Ved dette møte blev hjemmet konstituert. Der blev valgt styre, vedtatt foreløbige lover for hjemmet og sendt ut lister til tegning av frivillige bidrag m. v. — Innsamlingen av bidrag gikk bra. 17. mai samlet middelskolens piker inn på 30 bøsser kr. 222,63. Fra Norderhov ungdomslag kom snart et lite bidrag som utbytte av en aftenunderholdning, og allerede 15. september blev i et styremøte oplyst at der på 103 lister var kommet inn kr. 4763,00 og fra Amerika ved R. Solberg kr. 374,25, samt som tegnede årlige bidrag kr. 182,00.

Det som imidlertid snart gav det vordende hjem et sterkt økonomisk grunnlag og styrket motet hos dem som hadde tatt fatt, var Olaus Færden og hustrus gavebrev av 14. januar 1907 på 20,000 kroner. Denne gjilde gave blev senere yderligere øket med ialt 23,000 kroner. Herom mere nedenfor.

Allerede 7. juni 1907 kunde hjemmets begynne sitt arbeide med 10 barn i leide lokaler på Gusgården. Søndag 16. juni blev hjemmet høitidelig åpnet ved en liten festlig tilstelning.

II. Hjemmet i arbeide.

Love for hjemmet i 10 §§ var vedtatt i møte 26. mai 1906. Disse har siden ikke undergått noen forandringer. — § 1. Hjemmet mottar hjemløse, uforsørgede barn til fullstendig underhold og opdragelse på kristelig grunnlag til nøisomhet, orden og lyst til arbeide. — Efter § 2 optas barn i regelen fra 2 års alder og blir i hjemmet inntil 1 år efter sin konfirmasjon. — § 3. Hjemmet søkes grunnlagt med gaver og underholdt ved frivillige bidrag, legater og testamenter. — Av § 7. Hjemmets styre består av 12 medlemmer, hvorav 6 velges på årsmøtet. Dessuten velger Norderhov herredsstyre og Hønefoss formannskap hver et medlem (før 3). Stedets sogneprest*) er selvskrevet medlem. — Efter § 6 holdes årsmøtet innen utgangen av mars. Stemmerettiget ved årsmøtet er enhver som i årets løp har ydet bidrag til hjemmet. Årsmøtet velger 2 revisorer. Styret velger kasserer i eller utenfor styret.

Det første styre, valgt i det før omtalte møte 14. mai 1906, var sammensatt slik: Fru Thea Jensen, fru Dythe, fru Odegard, fru Kristine Berg, frøken Heggtveit, fru Gunhild Andersen, provst Færden, O. M. Helgesen, Anton Kristensen, Andreas Bakken, Jørg. Thon og pastor Christophersen, som blev styrets formann og uavbrutt har fortsatt som sådan. Norderhov herredsstyre valgte som medlem ordfører Strøm og Hønefoss formannskap valgte Jørg. Thon. Som nye medlemmer valgtes så lærer Espe for Thon og C. Dystlie for prost Færden, som efter lovene var selvskrevet medlem. — Hr. Helgesen var uavbrutt styremedlem til utgangen av 1919, de siste år valgt av Norderhov herredsstyre.

De første to år hadde hjemmet et belegg på 10 barn, men allerede fra 1909 blev dette utvidet til 20, et tall som siden har vært nogenlunde stabilt — ofte litt over 20.

Allerede 16. april 1907 hadde styret antatt som bestyrerinne frøken Brita Skorve, som imidlertid blev i stillingen bare et par måneder.

Frøken Maren Pettersen fra Hønefoss kom først som frk. Skorves vikar og blev senere antatt som bestyrerinne. Hun var trofast og samvittighetsfull, men da hun allerede var langt oppe i årene, og belegget skulde økes så sterkt, forlot hun stillingen som fra 1. oktober 1909 blev overtatt av frøken Martha Bagge. Hun hadde tidligere vært hjelpebestyrerinne hos frøken Astrup ved det bekjente Rostad barnehjem i Trøndelag.

Frøken Bagge var bestyrerinne til 1. april 1920. Hun var i alle måter godt skikket og vel rustet for stillingen, og det arbeide hun la ned som leder av hjemmet i disse år, kan vanskelig vurderes høit nok. Det blev i beste forstand et godt grunnleggende arbeide. — Det var av enkelte spådd at barnehjemmet vilde bli til liten hygge for den skole som skulde ta mange elever fra hjemmet. Så lenge nedskriveren herav stod forholdene nær, var det motsatte tilfellet. I almindelighet var elevene fra barnehjemmet blandt dem som trakk best fremover. Men så hadde de også i bestyrerinnen en samvittighetsfull og god hjelp og stønad. Under hennes skjønnsomme ledelse trivdes ingen lediggang eller noe „selvstyre“ på barnehjemmet. Dagen og eftermiddagen blev på en fornuftig måte anvendt til nyttig beskjeftigelse, lekselesning og sang og leik.

I frøken Jakobine Riise, nu fru Skallstad, fra 1. april 1920 til 1. september 1924, fikk hjemmet en bestyrerinne som med stor samvit-

*) Dengang bare Norderhovs. Efter 1913 må vistnok også sognepresten i Hønefoss være selvskrevet medlem av styret.

tighetsfullhet og dygtighet fortsatte i frk. Bagges spor. — Efterat frk. Harboe-Lund en kort tid hadde innehatt stillingen som bestyrerinne og frk. Anna Buttingsrud en tid hadde vikariert, var frk. Ingeborg Midtmo en bestyrerinne fra 14. januar 1925 til 14. oktober 1926 og utførte sitt arbeide med megen troskap.

Siden 14. oktober 1926 har frøken Anna Nørve styrt barnehjemmet, og alle ting tyder på at ledelsen er kommet i gode hender.

Frøken Anne Rognerud har flere ganger under bestyrerinnenens ferier med stor dyktighet utført deres arbeide.

De som har forestått den daglige ledelse av barnehjemmet, har gjennom alle år hatt en god stølte i hjemmets styre, der har vært sammensatt av interesserte og forståelsesfulde mennesker. Flere av de kvinnelige medlemmer av styret har tid til annen enkeltvis eller flere sammen avlagt hjemmet besøk og på annen måte lagt sin godhet for dagen. Hver jul har hjemmet fått gjilde beviser for at det har gode venner i- og utenfor styret.

I styrets formann, provst Otto Christophersen har hjemmet hatt en god „far“ gjennom disse 20 år. Hvad barnehjemmet og distriktet skylder ham av takk for den interesse og det arbeide han har lagt ned både under grunnleggelsen og den senere drift, vil man ikke her forsøke å finne uttrykk for. — Alle har følt sig trygge med ham på lederplassen. Han er kommet som „solskinnsbarn“ dit ut til hjemmet, og han har med finfølelse og myndighet løst vanskeligheter som kan ha meldt sig.

Barnehjemmet holdt til på Gulgården til 1. mai 1910. Det hadde i hr. landhandler Thingelstad en grei og elskværdig husvert. Det blev så flyttet til Øvre Tanberg, hvor man fikk leid de nødvendige rum, inntil de i mai 1912 kunde flytte inn i sitt eget, nye, vakre hjem Bjørklund, hvor det siden har holdt til huse. Her har de nu en pen have og en vakker park inne blandt de store bjerkekræer. Til hjemmet hører en liten jordvei, så de kan ha et par kuer og holde griser og høns. Derved får barna meget å interessere sig for og får anledning til å ta del i almindelig praktisk arbeide. Frøken Bagge var med i begge flytninger og la det gode grunnlag for hjemmet på Bjørklund.

III. Hjemmets økonomi.

Når barnehjemmets økonomiske stilling inntil idag har vært meget god, skyldes det i før-

ste rekke den interesse og offervilje det gjennom alle år har vært omfattet med av institusjoner og enkeltpersoner innen Hønefoss og Norderhov. Og ved siden av det en sund og fornuftig ledelse og administrasjon. — Allerede før utgangen av 1907 var i private bidrag kommet inn over 6500 kroner. Dertil hadde som før nevnt Olaus Færden og hustru allerede i 1907 skjenket hjemmet 20,000 kroner, hvorav renter skal anvendes til hjemmets drift. Dette fond blev senere av de samme varmhjertede givere øket til ialt 33,000 kroner, og ved siden herav betalte de den i 1911 innkjøpte eiendom med 5000 kroner og gav yderligere 5000 kroner til hjemmets bebyggelse. Edward Lloyd (Hønefoss bruk) skjenket i 1907 et fond på 2000 kroner, fru Henriette Wager i 1912 et fond på 4000 kroner og grosserer Anton Bommen, Viul, på sin 75 års fødselsdag 10/11 1917 10,000 kroner. Fra styrets formann fikk hjemmet på hans 50-årsdag en gave på 1000 kroner til maling av hjemmet og hjelp til stabbur. Samtidig sendte han hjemmet 50 kroner som de holdt fest for der ute. — I 1906 fikk styret meddelelse fra brukseier A. Røsholm med opplysning om at han aktet å oprette et legat på 25,000 kroner, hvorav 10,000 kroner skulde være til fordel for barnehjemmet. Dette er dog ikke ennu blitt effektivt. — Fra Olaf Færden og hans brødre fikk hjemmet i 1907 en livrente, oprinnelig tegnet for fru Anna Lohre. Denne skaffet hjemmet en årlig inntekt av 400 kroner til fru Lohres død i 1926. — Bankene i Hønefoss har vært sers rauste mot barnehjemmet og gitt betydelige bidrag hvert år. Fra Viul bruk kommer regelmessig hver jul 150 kroner. Likeså gjilde gaver fra Viulbruks arbeidere. I 1913 fikk hjemmet innlagt elektrisk lys som gave fra en dameforening i Hønefoss. Ellers er det så mange foreninger, institusjoner og enkeltpersoner som, særlig til jul, betenker hjemmet med gaver, at man ikke her kan nevne flere. Alle gaver — de store og de små — er like kjærkomne.

Som et eksempel på hjertelaget og offerviljen må følgende nevnes: I 1920 så styret med bekymring på stillingen. Driften hadde gått med underskudd i 4 år etter hverandre. Så bestemte man sig til å be om en ekstrahjelp som julegave det år. Og man bad ikke forgjeves. Der kom inn 18,408 kroner. De fleste av bankene ga hver 2000 kroner.

I pengegaver til driften — utenom de faste fonds og livrenter — er til og med 1926 kommet inn ialt 64,980 kroner. De samlede utgifter i disse 20 år har vært 198,939 kroner.

For de fleste av de barn som er anbragt i hjemmet betaler vedkommende kommune eller privat forsørger en årlig kontingent. De samlede utgifter til driften var i årene 1910—1915 fra 4400 kroner til 5800 kroner pr. år. Men fra 1916 begynte de å stige raskt, til de i 1920 var kommet op i over 22,000 kroner. For 1926 var de kommet ned i 13,800 kroner. — I 1910 kostet hvert barns opphold i hjemmet i gjennomsnitt 221 kroner, i 1914 281 kroner, i 1920 840 kroner og i 1926 670 kroner.

De viktigste inntekter i 1926 var: Kontingent 11,590 kroner, gaver 1176 kroner, renter 2571 kroner og de viktigste utgifter: Husholdningen 6290 kroner, beklædning 2360 kroner, brennsel 845 kroner, lønninger 2570 kroner, reparasjoner m. v. 726 kroner, diverse 616 kroner.

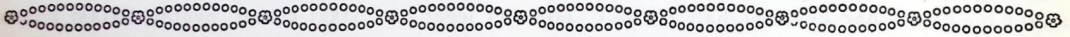
I 1924 blev opsatt slik status: Aktiva: Eiendommen 40,000 kroner, innbo og løsøre 5000 kroner, besetning 1500 kroner, matvarer og avling 900 kroner, brennsel 300 kroner, faste fonds 45,000 kroner, fru Wagers legat 4000 kroner, fordringer (kontingenter) 12,537.53 kroner, inne-

stående driftsmidler 6699,12 kroner, kassebeholdning 367,23 kroner, tilsammen 116,303.88 kroner. Passiva: Byggelån i Ringerikes Sparebank 10,000 kroner, løsgjeld 500 kroner, formue 105,803.88 kroner, tilsammen 116,303.88 kroner.

Helt fra første stund har hr. bokhandler Joh. E. Bye som valgt av styret vært hjemmets kasserer og regnskapsfører, og styret vet at nogen bedre kunde man vanskelig finde. Selv om han ikke er valgt medlem av styret, er han mer enn et almindelig styremedlem. Styret og hjemmet skylder ham stor takk for det dygtige arbeide han ulønnet har utført gjennom mer enn 20 år. — Revisionsarbeidet har velvillig vært utført av fanejunker Thv. Solberg og banksjef Bjerke.

I d'herrer G. Thingelstad og S. Holemark som styremedlemmer har hjemmet gjennom mange år hatt en utmerket støtte ved de gode råd de har gitt, og det velvillige arbeide de har utført for hjemmet som gode naboer og skjønnsomme, praktiske bønder.

G.

Over Krokkleiva til Johnsrud.

Frå utgamall tid hev det vori farandes veg frå Oslo—gjenom Aker—øystre Bærum—Lommedalen—over Krokskogen og til Ringerike. Frå fyrsten var det vel berre sti — eller stiar etter gangande mann, som brøytt seg fram den beinaste vegen, so tok han kløyvhesten til hjelp, og då var det ikkje lenge før rytteren kom — og straks vart det veg å kalla. Etterkvart som kongebod kravde pliktarbeide på dei mest turvande vegarne, vart vel denne vegen og beire, men etter som biskop Jens Nilssøn fortel om visitasreisa si til Ringerike hausten 1594, var det nok ingen storveg enno. Men dei no synbare rester av denne gamle vegen (som me her i Lommedalen helst kallar Karl den 12tes veg, etter di han um våren 1716 sende fleire flokkar avstad denne vegen for å brjota seg fram til Ringerike, men som ringerikingane, saman med valdriser og hallinger so djervt hindra han i uppe ved den gamle kleiva) — viser at den på slutten av si tenestetid, idet minste, hev vori fullt brukande. Den svinger seg fram etter lendet, nett slik som ein vegbyggjar

no vilde smette seg fram. Kva reglar Peder Anker nytta, då han kring fyrre århundredeskiftet bygde vegen um til den noverande Ringeriksveg, er ei gåte for alle vegbyggjarar no — i det minste for dei eg hev treft på og spurt. Peder Anker vart „generalveiintendant i Akershus stift,“ og fekk bygd Ringeriksvegen um frå „Stabæks markeskjel og forbi Johnsrud over Krokskoven til Rhingerige.“ Denne vegen gjeng beint på — gjer den nokon sving, so er det visst for å koma beint over den største bakken. Den vart ferdig vistnok i 1818, det seiest, at krigsfangar og vart nytta som arbeiderar. Etterkvart som det vart betre med vegar oppetter landet, auka ferdsla etter denne nye Ringeriksvegen, og omkring 1850—60-åra var det nok slik ferdsel etter denne vegen, at me no ikkje hev so godt for å tenkja oss det. Men hugs på, at det då var blitt køyrande vegar mest alle stader her sunnanfjelds, og at Ringeriksvegen stod i samband med gode veger som førde omtrent beint til Lærdalsøyra, og tok upp vegar frå bae kantar, so dette vart beinaste vegen til Kristiana for folk i ei temmelig brei strime på skrå yver det breieste av sud-Norge. Berre alle dei føringslass til og frå Hadelands glass-

verk, medan drifta der var på det høgste, gav eit godt tilskott til den daglege ferdsel. Etter dette nokon kvar av oss hev høyrte gamle folk fortelja um livet etter Ringeriksvegen i dei dagar, skulde det vel gå an å teikne eit bilete av dette, um ein tok seg fyre å skrive ei heil bok; men å få eit virkelighetsbilete — eller eit noko so nært slikt — fram i ein slik liten stubb som denna, kann eg vel godt seia er uråd. For det fyrste hadde no årstidene større innverknad på ferdsla etter landvegane i den tid enn no, og so greip so mangt anna inn, t. d. dei større helger — Kristiania marknaden — militærtransportar og mykje anna. Til vanleg var det vel so, at sumarstider var det mest av ferdafolk, og vinterstider mest av „føringslass“ etter vegene. Ein vil tru det var liv på desse faste kvilestadene etter vegene, t. d. på Sunnvolden, når det svinga inn på tunet ei heil skrei av føringskøyrande, som litt etter kvart hadde sankt seg ihop etter det flate Ringerike. Det var kanhenda sogningar, hallingar, valdriser og folk frå Ringerike og næraste bygder, ja det var ikkje so umogeleg at dei og var komen med ein two-tri bergenserar med turrfisk-lass. Høvde det då so til, at det berre var ein halvtime sidan førings-køyrarne til Hadelands glassverk, saman med nokre andre hadelendingar, var komen inn der, på heimveg frå byen, så vart det vel liv, vil ein tru. Hadelendingarne hadde ord på seg for å vera strie til vanleg, og no hadde dei, kann henda, stiva seg godt upp med reiseflaske og kann henda spedd på med ein halvport kvar på Jonsrud. Kunde dei sistkomande fara utkvilte frå møtet, berre med nokre spitorid hengende på seg, er det ikkje visst at hadelendingarne slapp så billeg, når dei næstegong på veg til byen møtte dei andre att på Jonsrud på heimvegane frå byen. Det var nok lurveleven i „færingsstua“ då vil eg tru, kann henda ho mor Eli sjølv, med nøkleknippa i beltet måtte ut og lesa dei teksta. Det var skyss-skitte på Jonsrud, og hu mor Eli, som kan henda hadde den andre stua full av ferdafolk, tolde ikkje noko styr. Nettupp før ein avstad, som berre skulde rida, og guten, som skulde fylgja med for å taka hesten attende, var so upp- teken av uppstyret at han heldt på snova, og var nærepå å miste taket i hesterompa, for der måtte guten halda tak og dilte med heilt til næste skyss-skitte. — Enno hender det, at ein kan sjå ei drift — og helst då kudrift etter vegene om hausten, men i den tida kom det drift etter drift. Det hende, at dei kom so tett, at vegene var heilt stappa av kyr heile fjerdingen. det var sauer og geiter, kyr og hestar. Flokkane sovidd skilde ved kløyvhestane eller hesten med kjerra og so ein two-tri driftekarar. Over skogen især var det ikkje so greit å halda dei samla på vegene, sau og geit var no verst, so drivkarane laut vera rappe på foten. Kom det so ein hastande engelsmann etter med „horse and cariol“, som brøytt seg fram, vart det liv i bein, armar og kjøft på drivarane. Glad kunde då engelsmannen vera, som ikkje skyna vanleg norsk, langt mindre rappkjøfta bergensmål. — Men um ei stund vart det orden i

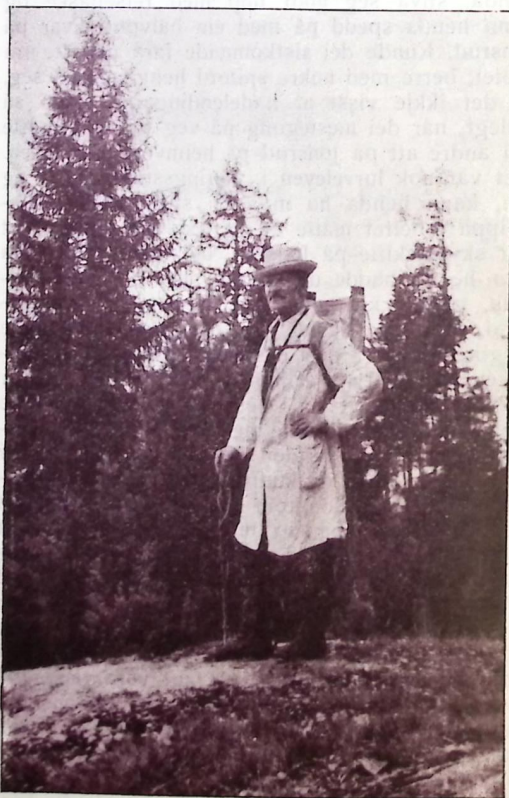
rekkjune att, og berre eit enkelt skarpt „hyyysss“ ender og då vert å høyra. Ned til bygds komne, vart det spursmål etter hann for dyra og lossi for karane. Ofte var det så uppteke, at sume måtte slå seg til i vegene for notta. Til kvelds vart kyr og geiter mjølka, og hestane — som for det meste etter vegene gjekk bundne etter ein-anan, den fyrste bunden med taugrima i kjerra eller i rompa på kløyvhesten, den neste i rompa på den igjen — og slik var heile drifta eit einaste lekkje — dei vart løyste, og fekk istaden på seg „hoppheilla.“ No var det ikkje lengre før bygdefolket kom — ungane for å hava morro — dei vaksne for anten å sjå på ei haustbær ku, eit siakt eller ein borkete „fjording.“ Det vart sjeldan til noko meir enn akkordering um kvelden — ein fekk sova på det. Men ved dugurstider morgenen etter, kom dei dragande heimover på ein „stuteknabb“ eller ei telemarks-ku, som hallingen hadde svori på skulde bæra millom jol og miikkjelsmess. Og dette slog merkeleg nok ofte til, — vart det i det heile nokon kalv, so kom han sjeldan før langt over jol. — Kjøparen harma seg og svor på at hallingen skulde få veta sanninga, når han kom ved „markenstider“ og skulde ha det fyrste avdraget, — det var ikkje i den orden tidspunkta var meint. Då hallingen kom, la han fram „beviset,“ og det var greit nok — og strengt nok — det stod ikkje noko um dette der — og kva dei hadde sagt, var ikkje so greit å hugse no. Burt imot jol var det ikkje so greit for ein einsam ferdamann å fara med skyss etter vegene, føringskøyrarar i rad og rekkje kom og skulde inn til byen med sine varur og venda i pengar til joleinnkjøpet, og føringskøyrarne for handelsmennene uppetter landet kom med fulle lass frå byen og skulde snøggest råd var heimover. Men reiseflaske og alle, — både lovlege og ulovlege brennevinutsalg etter vegene gjorde, at dei „drog kjensel“ på dei fleste av dei møtande og måtte skjenke. Her uppe på skogen trong ikkje skjenken kosta dei stort heller, det var berre å driva lidt tilsides den eine gjorda på brennevinstatet til handelsmannen og så med spikerboret gjera hol, so halmstrået kom igjenom, og so etter tur suge. Etterpå var det berre å slå i ein plugg og driva gjorda på plass att. Når dei slik kom på ein god kant, vilde dei nauleg gjeva halv veg for skyss som skulde franum, — ja det hende nok dei standte upp og kvilde med lasset midt i vegene og. Mangen ei historie blir fortald um folk — ja um både prestar og prostar, som var so pass til karar at dei torde gå av og leie hestane tilsides, so dei kom framum med sin — ja kan henda måtte gjeva karane bank og, fyrr dei slapp frå deim. Marknadsfarane sette som fyrr nemnt sitt preg på ferdslen etter vegene. Alle som hadde noko å selja kom med hest og slea. Av dessa var det mange driftebønder, som samstundes skulde krevja inn pengar. Mange slike karar kom og ganganes berre, og då helst på ski. Dette nytta smågutane nede i bygda seg av, dei møtte upp eit stykkje frampå skogen og synte dei lauper, som skulde vera så mykje betre å stå i

enn dessa staupte kleivene. Jau då, i fyrsten var dei fine nok, men best det var, vart det eit hufs, som la karane i bakken. Gjekk det då som gutane hadde tenkt og vona, vart det att berre ei brukande ski for some. For nokre skilling vart so gutane eigarar av denne, og var „lukka“ med kunde dei på denne måten få tak i mange gode malmfuruski, som dei då para ihop på beste vis. Nede i læringsstua på Jonsrud kunde det ved slike tider bli samla mykje folk, some for å kvile berre, andre for å få skyss. Eingong kom tvo valdrisar køyrande, dei var inne for å få seg mat, medan hestane kvilde. Då dei hadde teke fram nista si, måtte dei ut for å greie noko me hestane. Innattkomne såg dei at eit fleskestykkje hadde blitt burte. Dei spurde dei som inne hadde vori etter det, men ingen visste kor det var blitt av. Då drog den eine kniven sin og lova på, at den som hadde teke det skulde miste det eine auge sitt. Han gjorde ein ring med knivsodden i bordskiva, dermed hogg han kniven midt i ringen — mjauuu! — sa det då so ynkeleg under senga, der låg katta og åt på flestebiten. — Ei stund over marknaden kom drittebønderne attende, men då fór dei varsomt fram. Setelboka hadde no vorti so altfor synbar utanpå trøya, — og dei mange misunnelege augekast frå nokon kvar gjorde dei utrygge. — Av andre ferdafolk som vekte aatgaum, skal nemnast: gjøgglarar, musikkantar — av desse var det mange slag — lirekass-sveivaren med apekatten, mannen med feleskrinet, hornblåsarar og mange andre slag — bjønnetrekerar, kræmarar, fatigfolk som gjekk og tagg var det mange av, — og so taterane, som det og var mange av — og lite velsedde då som no.

Før det ein hende gong fyrstlege folk etter vegen, vart det vel påakta, sofram det vart kjent. Ein militærdeild var no viss på å få åskodarar nok, når dei kom med musikken i teten og sløg seg til på kvileplassen, der „trosse“ alt var komen, med stompen lest på kjøredoningen, — på same vis som famneveden vart lest — med bendestong og taug. Høisekken låg under mannen som kjøyrde, so dei naudsynlege sanitære umsyn var då tekne. — Tvo gonger i vika kom postføraran køyrande i kjerra og bles i hornet sitt for å varsla si kome. Det stod age av den karen i dei dagar. — Ja mange slags folk hev fare etter Ringeriksvegen over Krokskogen, både inn- og utlendingar, høge og låge. Enno er det glassruter å sjå på Jonsrud med kjende folks namnetrekk, datum og årstall og annan skrift, som dei rita inn med diamantringen sin, medan dei venta på skyss. Etter at vegen på annen vis vart løyst av som turvande samferdselsmeddel, vart den nå lenga nytta av turistar, so lenge dei laut nytta føtene for å koma fram. No har det longe vore stilt etter vegen over skogen, um det enn i det seinaste hev livna noko. — Ein motorcykle ender og då — ja ein bil og hender det kjem hompandes over den forfallne „kongevegen.“ Skal tru det varslar um ein ny tid for honom? Den siste som trufast nytta vegen for det den eingong var, var gamle skulestyrar E. M. Færden.

Kor mangen eingong stod eg ikkje som smågutt og stirde på denne store blide karen, med denne rare trøya, då han etter å ha sett frå seg den store skreppa ute i gangen, og gjeve oss ungar sukkerty og mange rare spursmål, satt inne i stova og prekte so livfullt med far og mor. Det var skarpskyttar-trøya si han brukte, eg vart vaksen kar fyrr eg fekk full greie på kva det var for slags trøye — og då var ho blitt grøn av alderdom. I alle dei år eg hugsar og til han døydde nytta han denne vegen — og sine eigne bein til å koma fram på den med — til sine turar til og frå hovudstaden fleire gonger um året — og alltid med full oppakning. Sumarstider kom han — um han hadde hast, i lett dilt nedover kleivene, med trøya på vinstre arm, paraplyen i høggre, skreppa med kisteklæda i, over den støvfrakken og uppå der att flosshatten i øskja, på hovudet hadde han panamahatten. Han kvilde som jamnast på Jonsrud. Sume tider låg han der om natta, men for det meste hadde han det travelt, so mor måtte beda honom fleire vendur fyrr ho fekk honom til bards å få seg mat. Ja, eg totte vel det var rart kvar gong borna mine att kom heim og fortalde at dei hadde treft Færden på Jonsrud og fenge sukkerty av honom og helsingar med til han far.

TRYGGVE T. JONSRUD.

Cand. theol., amtsskolebestyrer E. M. Færden.

Vemodig vakkert.

Av Sara Moe.

Fru Marthe Ellefsen.

„Er dom itte vemodig vakre?“ sa vår gamle kokke, hun stod og gav grisepurken med sine 11 småunger mat. „Nei, Gunhild,“ sa jeg, „de er da hverken vemodige eller vakre etter min smak.“ — Slike smågriser, som myldrer rundt om sin veldige mor, minner mig alltid om en fleskeskinke jeg engang så, hvori der yret av uhyggelig store, hvite mark. „Men dissane da?“ sa Gunhild og pekte på en bingehvori der hoppet og sprang 2 nydelige kalver. „Ja,“ sa jeg, „de er vakre, og de er også vemodige,“ for jeg visste, at om 8 dager skulde de livsglade, troskyldige smådyr late sitt unge liv. Slikt er ikke bare vemodig, men det er vondt for tanken.

Men når det kan være noget „vemodig vakkert!“ inne i et mørkt fjøs, hvad skal man så si, når man kommer ut i Guds herlige natur hvorsomhelst i den store, rike og vidunderlige verden! Alt som er skapt av Gud er skjønnhet og harmoni og derfor vakkert; men da dette alt er berørt av synd og derfor døden underlagt, så blir det også vemodig. — Som jeg denne stille, deilige høstkveld sitter i min havedør og ser ut over den vakre Norderhovsbygd, blir jeg uvilkårlig vemodig stemt, fordi jeg vet, at snart er det forbi med disse herlige høstfarver, og døden i skikkelse av kulde, storm og regn forvandler på kort tid alt sammen til mørke, nakne trær og golde marker.

Så glider mitt blikk henover alle de kjente, kjære steder, den gamle, vakre kirke, skolen og de omliggende gårder — og atter blir jeg vemodig; thi overalt har den samme forvandlingens lov vært påferde og revet bort slekt og gamle venner. Nytt, nytt overalt.

Der kunde skrives og fortelles mangt og meget om alle disse gamle gårder med deres beboere. Men jeg vil denne gang bare fortelle litt om det sted jeg har nærmest for øie, da eiendommen grenser like inntil min, og jeg vil fortelle om den gamle gården slik som jeg husker den fra mine barneår. Bli med, vi springer benstien op bakken, gjennom alle nyperosene og står så oppe på høiden, hvor den gamle ærværdige gården Rå ligger høit og fritt med utsikt til alle sider, — et syn du aldri glemmer, av blånende åser, mørke skoger og glitrende fjorder og elver. Den som valgte stedet og først bygde sitt hjem der, eide nok et opplatt øie for det som er skjønt. Op til gården førte en gammel allé, hvorfra man kom inn på det vakre gårdstun, hvor huset lå brunbarket av tidens vind og vær. Det var enetages og bygd med tre fløier omkring det firkantede gårdsrum, hvor sirlige stenheller førte rundt til de mange rare dører og innganger. Foran hovedtrappen stod 2 gamle, hvite syrener, hvis knudrete grener møttes like over mønet. — Var husets ytre gammelt og ærværdig, var dets indre det i ennu høiere grad; for der var det ikke alene bohavet i de mange stuer og saler, som var gammelt, men også alle husets beboere var av alder og utseende gamle og ærværdige, — for oss barn nærmest underlige og rare. Morsomt var det ialfall å få lov å være med mor en gang imellem på besøk deroppe. Da var det alltid et stort studium for de besøkende, hvilken inngang man burde velge. Husets beboere utgjorde nemlig ikke en familie, men bestod av flere gamle damer, der losjerte hos gårdens eierinne, madame Ellefsen. Dessverre husker jeg ikke hennes livshistorie, der var likeså underlig som hennes vesen og ytre. Hun var den eldste av alle de gamle og blev flere år over de nitti. Hun var foran sin tid i enhver henseende: håret var hvitt, men shinglet, og drakten helt en manns med undtagelse av skjørtet, tobakk brukte hun både som skrå og i pipe, og hennes tale var høi og mandig. Hun bodde i den ene sidefløi sammen med 3 gamle ugifte damer,

Den gamle hovedbygning på Rå i Norderhov.
(Opført av foged Wiel 1750).

hvorav de 2 var hennes døtre, den ene slank, blid og yndig, den annen stikk motsatt, kort, tykk og myndig. Disse damers valgsprog var: Bo som du har råd til, spis bedre enn du har råd til, klød dig dårligere enn du har råd til. De levde etter disse regler, det er sikkert. Hjemmets preg var skjønt og stilfullt med sine fine, enkle mahogny møbler, og maten førsteklasses hvad tilagning og smak angikk; men damenes påklædning var ualmindelig enkel og tarvelig. — Den ene av søstrene hadde en liten pikeskole, hvor også min eldste søster gikk, og hvorfra hun om trent daglig kom gråtende hjem, for lærerinnen var både meget nøie og meget streng. Strømpen måtte rekkes op for den minste feil, og systingene skulde være så små, at intet øie kunde se dem. Men ellers var skoletimene nokså fritt og underlig besatt. Således var elevene ofte ute for å gjete gårdens sauer og kuer, og hver sommer tilbragtes flere timer ad gangen med å plukke nyperoser, hvis blader skulde tørres og opbevares for siden å fylles i de gamles likkister. De

mente vel, at hadde deres liv ikke været en vandring på roser, skulde de i all fall i døden hvile på dem. Men alt i alt var de gamle damer meget elskverdige og meget gjestfrie, og de kappedes om å kapre de besøkende, overbydende hverandre i en øredøvende snakkesalighet.

Litt efter litt blev de gamle damer plukket vekk for å legges på de tørrede roser, og så til sist — jeg husker med gru på den kvelden, den 23de september 1902, da den gamle, deilige gård blev fortært av ildens luer. Den gang var kun en eneste tilbake av de gamle damer, den blide og yndige frk. Ellefsen. Huset og bohavet strøk med; men den gamle dame blev reddet og endte sine dager på en av nabogårdene. — På den gamle tomt blev et moderne hus opbygget over de gjenstående veldige kjellermurer, et hus, hvis ytre som indre er et billede av nutiden, moderne og praktisk, men som intet kan fortelle om det gamle, som i mine øine overgikk det i skjønnhet og harmoni, — ja var helt ut „vemodig vakkert.“

S. M.

Slegtsminner fra 1814.

Min bestefars bestefar hette Jakob Ellefsen Kønnerud. Kønnerud var husmannsplass under Breien ved Ask, men husene der blev revet ned i 1866. Jakob var født og opvokset der, og han arbeidet på Breien gård fra sine guttedar og til sin død.

Jakob var med i krigen 1808—1814 og var

borte heimanfrå i 7 år. To ganger hadde han skrevet heim, den første gangen var en julekveld og den andre gangen var da han låg i en høløpe nede ved den svenske grense og var lett såret. Men ingen av brevene kom fram, så kona og de 5 barna visste ikke om han levde eller var død. Det var tungt å berge livet dengang for dem som

satt heime, det var borkebrødstider og fimbulvinter — krig og uår. Det var lange, mørke vinterkvelder i angst og gru, sultne ulveflokker kom fra skogen og tutet, om kveldene kunde en sommertider se et ulvehode stikke op over vinduskarmen, og da lyste det rødt og kvitt i det sultne rovdrygap.

Det var en julekveld Jakob kom hjem fra krigen, en gnistrende kald, med måneskin og stjerneglitler. I husmannsstua satt alle oppe omkring peisvarmen og pratet om far, undras på hvor han var og hvordan han hadde det — om han måtte slås med svenskene julekvelden — — ? Men alle hadde ei von i sig sjøl om at han skulde komme heim ikveld og sitte blandt dem; ingen nevnte det høgt, det var tanker som ikke måtte få ord, for da kom gråten, det visste de. De satt alle tause og stirret tomt mot vinduet, for langt borte hørte de en ulv som tutet.

Jakob sleit sig heimover den julekvelden. Krigen var slutt, og han og de andre gjenlevende tapre menn drog sig dit de var fra, gruende med et skjult håp om å treffe dem i live, dem de forlot for 7 år siden.

Da Jakob kom fram til Kønnerud, stanset han utafor døra; — det prata inne — men han orka ikke gå inn — levde de alle? — måtte bortpå glaset og sjå.

Da var det, at de inne såg noe på glaset; det var ikke ulv dette, men et magert, skjegget ansikt av en mann de ikke kjente.

Men det blev for meget for Jakob å se, og så falt han på kne derute i snøen og takket Gud. Alle sine hadde han sett derinne, både kona, Ellef og de andre.

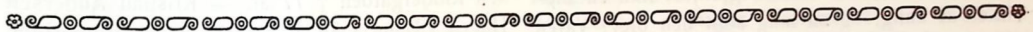
I den fattige stua på Kønnerud blev det høgtid den julekvelden.

— — —

Mange år efter skulde Jakob opereres for en byld i halsen. Hos doktoren som skulde skjære ham op blev det satt fram en stol, og så kom det to mann som skulde holde ham fast i stolen. Men det vilde ikke Jakob. Han tok stolen og satte foran sig og holdt sig i stolrvæggen, og så sa han bare: „Je har sti for kuler og krud, og da står je nok for detta.“

Han hadde mange ganger fortalt om en engel som var med ham i krigen, og som hadde gått foran ham og verget ham for kuler og sabelhugg. Da han låg og skulde dø — han var da en gammel mann — var det siste ord han sa: „Der er han igjen, engelen, han vinker til mig!“ Straks efter døde Jakob, han såg op og smilte, til han lukket øinene.

EINAR DOKKEN.

Far forteller.

De minner om far, de minner om mor,
de minner om allting der hjemme,
de leder mig frem til Himmeriks kor —
Gud give, jeg aldri dem glemme!

(Baardseth.)

andre løp sin vei. Men dagen efter skjöt han den andre på samme sted.

* * *

I min barndom, for 60—65 år siden, bodde foreldrene mine i Nesjarn, hvor vi hadde to nære granner, søndre Nesjarn og Mælingstøa. En vintertid stod far og Anders Mælingstøa og tresket, hver på sin låve, så det ljomet vidt omkring, mens Anne, mor til Anders, bar vann fra elva. Da hun var efter den første vassvendinga, fikk hun se to dyr sitte lengere ute på isen, og da hun kom efter den andre vendinga, satt de samme dyrene der enda. Hun gikk bort på låven til Anders og fortalte, at det satt to pene dyr på isen, det var vel bikjer, men hun var ikke sikker på det. Da Anders fikk se dem, skjønte han det var to gauper. Han løp til Nesjarn og meldte dette til far, som ikke var lenge om å komme inn efter børsa, og så sa han til Anders: „Du får gå efter gaupene, men sakte, så skal jeg løpe over elva og ta veien bortover til sandtaket ved Mælingstøveien, for den leia tenker jeg de kommer.“ Så blev gjort, og far stod ved sandtaket, da gaupene kom. Han skjöt den ene; den

andre løp sin vei. Men dagen efter skjöt han den andre på samme sted.

Ved de tider jeg gikk på Berger skole var det ikke så greit for mange. Det var lite arbeide å få og derfor lite med penger, og det var svært slem å skaffe barna de nødvendige skolebøkene. Var der flere barn i huset, måtte jo de yngre alltid bruke bøkene efter de eldre. Skrivebøker og skrivesaker var det inest enda værre med, for slikt måtte fornyes rett som det var. Å kjøpe ferdige skrivebøker var uråd, de var for dyre. Vi kjøpte ulinjerte papirark, som vi la dobbelt igjen og sydde ihop med grått papir til permer. Far måtte hjelpe oss, og han gjorde mange og pene skrivebøker til mig og bror min. — Men det var ikke greit å få penger til papir. Foreldrene mine gjorde det på den vis, at de samlet all oska fra ovnen og peisen. Når en passende mengde var samlet ihop, så bar vi den, bror min og jeg, til Libakke i Hole, hvor vi solgte den, for der kjøpte de i Hole, hvor vi solgte den, for der kjøpte de oske, når den var av lauv-ved. For pengene kjøpte vi litt kaffe og sukker samt papir til skrivebøker. Vi fikk tre ark ulinjert papir for to skilling. Når da far hadde gjort skrivebøkene, så stod det igjen å linjere, og til det arbeide måtte vi bruke vår flid, for klokker Helgesen likte at vi hadde

linjert pent. — Da det var så vondt for skrivebøker, måtte disse bøkene spares så mye som mulig; men det kunde bare skje ved å skrive sakte på skolen. Jeg hadde slik lyst til å skrive mye, og det hendte nok at far og mor sa til mig, når jeg gikk: „Nå må du ikke skrive mye, Nikolai, for du vet hvor vondt det er å få kjøpt att en ny skrivebok!“ Men det var ikke så godt for mig å skrive lite. Klokker Helgesen gikk mellom skolepultene og så på at elevene skrev, og var

han ikke mellom pultene, så satt han på katetre, og så utover alle, om de skrev flittig. — Når skriveboken var fullskreven, gjemtes den, til vi fikk flere fullskrevne, og så solgte vi dem til kjøpmann Warloe på Hesselberg, for han brukte dem til innpakkingspapir. Så fikk vi litt å kjøpe papir for igjen — til nye skrivebøker. Blekk kjøpte vi ikke, for det kokte mor av brakallbær. Nede i hamna stod en brakall, som hadde bær hvert år.

SIGV. SIMENSEN.

Fra høst til høst 1926—1927.

Vinteren møtte op med barskt åsyn og hvite mustasjer og overtok vaktholdet fra midten av oktober. Den 18de oktober notertes 8 kuldegrader i Hønefoss, den 20de oktober var der sledeføre over Krogskogen, småbekkene var tilfrosne og Steinsfjorden var islagt over de grunnere strøk. Den 1ste november hadde Sokna jernbanestasjon 24 gr. kulde. Senere kom der dog mildvær, til dels med meget regn, til midten av desember. Men kulden og snøen kom igjen, vi fikk en snøvinter av rang, og så lang som den blev! Våren var kald og regnfull, så våronna blev meget forsinket. Sommervarmen kom ikke før i juli; men da var der også riktig sommer en 3 ukers tid. Siden tok regnet til igjen, og varmen tok av. — Slåtten blev 2 eller 3 uker forsinket. Der var meget gras, men vanskelig å få tørket. For kornavlingen var det således også en uheldig sommer, og for potetenes vedkommende blev året det dårligste på lang tid, de fälte ikke regnet og kaldværet, men råtnet. Derimot gav året en usedvanlig rik høst på multer.

Arbeidet på Noreledningen har vært drevet. Erstatningen til grunneierne gjennom Norderhov herred beløper sig til omtrent 130,000 kroner.

Befaring og undersøkelser er foretatt med sikte på en påtenkt nyregulering av Tyriffjorden.

Til et sykehus i Hønefoss er der hittil innsamlet omkring kr. 50,000.

Fra det kirkelige område kan nevnes, at Landstads reviderte salmebok er innført over Ringerike.

Arbeidet for kapeli ved Ask er holdt oppe, og høsten 1927 har godseier Wrangel skjenket tomt til et sådant.

Oktober.

1. Ole Andersen Lia, Soknedalen, † 82 år. — 5. Fliv. gårdbruker Christofer Jellum † 86 år. —

13. Elling Halvorsen Haldum † ved ulykkestilfelle 26 år. — Driiftsberetningen for Norderhov elektrisitetsverk viser, at verket i økonomisk henseende har hatt et godt år. Medlemmer av styret 1926—28: Forretningsf. L. Pedersen (form.), gårdbr. Elling Flaskerud (næstform.), gårdbruker Bernt Bjørnstad, elektriker Oscar Borg. — 15. Kjersti Ellingsdtr. Veme † 73 år. — Andreas Olsen, Hofs bruk † 82 år. — 22. Helene Andersen Riddergården † 77 år. — Kristian Andersen Hagen i Haug † 79 år. — 23. og 24. Ringerikes ungdomslags årsmøte på Kirkeskolen i Norderhov. Lærer Larsen, Ask, lagets formann fra dets stiftelse, frabad sig gjenvalg. Lærer Omholt, Veme, valgtes til formann og Gunnar Tveiten til formann i Ring. folkeakademi. — 26. og 27. Statens hoppeutstilling på Benterud ved Hønefoss. Prisdommere gårdbr. Hans Bjella og dyrlæge J. Mysen. — 30. Norsk Motorcykleklubb 10-års fest i Oslo. Klubbens høieste udmerkelse, førermerket i gull, utdeltes til 7 medlemmer, hvoriblandt ringerikingen Herman Oppen fra Lunder.

November.

8. Mari Øen, Ådal, † 73 år. — 11. Natten mellem 11. og 12. nedbrente uthusbygningen hos O. M. Helgesen, Kvernberg ved Hønefoss, hvorved 2 mennesker mistet livet: Karen Edvardsen, 21 år, og Karen Nymoen, bestemoren, 85 år. Dessuten innebrente 19 kuer og 7 griser. — 12. Uthusbygningen på Borger i Haug brandt, eier Johan Bergsund. Intet menneske, men 17 kuer innebrente. — 14. Karl Sonerud i Norderhov † 79 år. — 20. Uthuset på Eikli (kapellangården) brente. — Hønefoss yngre kvinneforening 40-års jubileum. — 24. Hønefoss Sparebank 50 år. Den skjenker kr. 5000 til sykehus for Hønefoss og omegn. — 27. Bakermester H. D. Fjeld, Hønefoss, † 63 år.

Desember.

1. Elise Andersen, Nyveien † 62 år. — Fhv. banform, Gustav Røkås † 71 år. — 2. Snekker Karl Freitag, Haug, † 74 år. — Gudbrand Juterud † 63 år. — 5. Syver Steffensrud, Nes i Ådal, † 65 år. — 7. Maren Gudbrandsdatter Svarstad i Hole † 88 år. Hun var mor til den kjente kunstner A. C. Svarstad. — 8. Dyrslæge Hans Gjörud i Ål, ringeriking, fyller 50 år. — 9. Karen Henriksen, Ask, † 84 år. — 13. Gotfred Åmot, Nakkerud, † 69 år. — Sigrid Løkke, Ytre Ådal, fyller 80 år. — 15. I. T. Gutterud åpner nytt landhandleri på Finsand. — 18. Gunhild Marie Sletta, Hønefoss, † 86 år. — 20. Kjøbmann A. E. Weien † 80 år. Drev kjøbmansforretning i Hønefoss i 50 år fra 1872. — 27. Gunhild Hovland f. Rundhaug, Veme, †. — 28. Skomakermester Ole Bjørnsen og hstr. Berte, Hønefoss, diamantbryllup. — 29. Hovedbygningen på Holmen ved Veme nedbrente med A. Svversens landhandleris varebeholdning. — 31. Stasjonsmester ved Nakkerud B. C. Hoen fratrukket etter 44 års tjeneste ved jernbanen. Stm. ved Nakkerud fra 1909.

Januar.

Denne måned hadde den største nedbørsmengde av alle januarmånedene siden 1867, da Meteor. Institut blev opprettet (nemlig 118 m/m. mot normalt 41 m/m.)

1. Anne Sofie Lertaldet, Lunder, † 70 år. — 3. Lensmann E. Kvernstuen overtar stillingen som lensmann i Haugsbygden. — 7. Instrumentmaker Christoffer Hansen i Drammen, ringeriking, † 83 år. — 10. Overreissakfører Christian Martin Breien druknet mellom Storøya og Sundvollen, idet bilen han kjørte i sank. Avdøde var sønn av sogneprest Karl Martin Breien og sønnesønn av kapl. og gårdbr. Thor Breien, Nhv. — 12. Hans Hamborg, Veme, † 91 år. — Ole Nilsen, Veme, † 75 år. — 14. Kontorist på Oppen fra 1877 Magnus Hansen † 79 år. — 15. Skolebestyrer Øistein Austjord, Lundstad ved Hønefoss, borgerdådsmed. i sølv for lang og fortjenstfull virksomhet til beste for de åndssvake. — 16. Gårdbruker Ole E. Åsen valgt til formann i Nhv. sogneselskap. — 18. Herredskasserer i Nhv. Ole J. Aslaksrud fyller 50 år. — 18. Grosserer J. H. Bjørklund i Oslo †. Han var født i Hønefoss, som han alltid interesserte sig for og viste velvilje mot. Ved hans begravelse la ordf. Jørgensen en krans på hans bære fra Hønefoss kommune. — 21. Anders Olsen Hagen, Veme, † 81 år. — 24. Torine Strømsod, Lunder, † 74 år. — 28. Gitta Gjermundbo † 71 år. — Helgine Skinnnes, Egge ved Hønefoss, ringeriking, † 63 år. — Andreas A. Froksmoen † 92 år. — „Fossekallen“s distriktsrenn. — 30. Anne Tollefsen, Hen, tildeles sølvmedalje fra Selsk. for Norges vel for lang og tro tjeneste. — 31. Buskerud skogselskaps diplom til Petert Olsen Hjelmerudplassen, Soknedalen, for dyktighet som skogsarbeider. — Fanejunker L. M. Hoff, kongens fortjenstmedalje i sølv. — Infanteriets vinterskole begynner sine øvelser og

rykker inn på Hvalsmoen. Blandt deltagerne er kronprins Olav, 21 norske og 4 utenlandske offiserer og 14 underoffiserer. Chef Major Qvale. — Nils Kristiansen Slottet, Tyristrand, † 79 år.

Februar.

4. Musikkfanejunker ved Jegerkorpset Oscar Hoel fortjenstmedaljen. — 6. „Tyristubben“, Tyristrand, skirenn. — 8. Annette Andersen Slåra † 85 år. — 9. Sogneprest Thorstein Fretheim i Kråkstad † 60 år. Født i Ådal og på mødrene side av Ådals-slekt (Hallingby). — 10. Chauffør Jørgen Skahjem, Hønefoss † ved forgiftning av exhaustgass 36 år. 12. Helle Oppenhagen † 86 år. — 13. og 14. bispevisitas i Hønefoss. — 16. Arbeider ved Nore-anlegget Hans J. Fægri, Tyristrand, † ved ulykke 50 år. — 19. Oberst J. S. Petersen, regimentschef, Hønefoss, 60 år. — Ole Andersen Berg, Hønefoss, † 78 år. — 20. og 21. „Liv“s skirenn. — 22. Andrine Bratlund, Hønefoss, † 71 år.

Mars.

1. Ringerike-Hallingdals prostiforening stiftet. Formann prost Christophersen, Hønefoss. — 5. Ingvald Strand fra Lunder tildelt „Ny Jord“s diplom for nyrødningsarbeide, den eneste fra Ringerike. — 6. Ved Holmenkollrennet får Leif Skagnæs, Nhv., 1. pr. i 2. kl. — 8. Hagbart Thisted, Hønefoss, 80 år. — Martin Andersen Lerberg, Ask, 85 år. — Jørgen Mikkelsen Putten † 86 år. — 10. Engebret Thoresen, Nhv., † 85 år. — 11. Banksjef M. Larsen, Ringerikes Sparebank, 50 år. — Den nye lensmann i Norderhov, Joh. H. Kiær, overtar sin stilling. — Elling Jakobsen, Haugsbygd, † 73 år. — 12. Tyristrand herredsstyre innstiller enst. konst. lensmann Andreas Dyrge til lensmann i bygden. Han ansettes kort efter i stillingen. — 14. Paul Johannessen Moka-stet, ringeriking, † i Oslo 60 år. — Andrine Kristiansen Vesternbakken † 67 år. — 16. Prost Otto Christophersen, Hønefoss, 60 år. Menighetsrådet overrekker ham kr. 1150, der skal anvendes til et malet portrett av prosten. Billedet utførtes av maleren Hans Ødegård og ophengtes i Hønefoss kirke i aug. — 18. Nils Kristiansen Vesternbakken † 71 år. — 22. Gudbrand Ramberget † 69 år. — 23. Nils Henrik Seip, Nerstad, † 74 år. — 25. Kristian Johansen Snadden † 85 år. — 26. Ingeborg Flaskerud, Lunder † 84 år. — Sliperim. Engebret Knutsen, Bægna, †. — 27. Matea Freitag, Haug, † 75 år. — 28. Johanne Harboe, enke efter distriktslæge H. † i Oslo. — 29. Matea Fåfeng, Nhv., † 80 år. — 30. Ole Kristiansen, Follum, † 71 år. — 31. Fhv. sogneprest Anders Grøndahl † 77 år. Vikarierte 1922—23 som res. kap. til Nhv.

April.

2. Bruksarb. Ole Andersen Haug og hstr. Marie, gullbryllup. — Ved disse tider døde norsk-amerikaneren Vegger Gudbrandsen hjemme i Albert Lea, Minnesota, 80 år gammel. Han tilhørte Lunde-slekten fra Ådal og var en av stifterne av

Ringerikslaget i Amerika. — 8. Anders Sørensen Mos-enga † 76 år. — Martin Olsen og hustru Maren Pauline, Steinsfjordingen, gullbryllup. — 9. Ole Kihle form. i Ring. travselskap (gjenv.) — 10. Henrik Helgesen, Hønefoss, † 73 år. — Gårdbr. Elling M. Rognerud, Ådal, †. — Lovise Nilsen Øverjorde, Hole, † 76 år. — 12. Assistent ved Oslo helseråd Ole Heieren, ringeriking, fratr. — 13. Kristian Hellum, Hønefoss, † 87 år. — 17. Andreas Grøtnæs † 83 år. — 19. Unghestskue i Hønefoss. — 22. Stabsfanejunker Karl Sætrang, Norges geogr. opmåling, fortjenstmedaljen. — 21. Reinholtine Eriksen Veienmoen † 74 år. — 22. Hønefoss by feirer sitt 75 års jubileum med fest for sine gamle. — 23. Utrasing ved Sokna elv på Lerbergs grunn, Ask. — 24. Knut Pedersen Juverud, Lunder, † 96 år. — Randinne Andersdatter Mælum, Lunder † 88 år. — 28. Ingeborg Jellum † 77 år. — Gudbrand Guds-gård, Nhv., † 80 år. — 30. Jørgine Olsen, enke efter kirkes. S. O., Tyrstrand, † 72 år.

M a i.

1. Bernhard K. Frøshaug † 76 år. — 2. Dor-tea Helgesen † 70 år. — 4. Fhv. klokker Gud-brand Skjøien, Hønefoss, † 91 år. — 6. Ringeri-kingen vognmann Hans Gunbjørud og hustru Dorthea, Oslo, gullbryllup. — 8. Gunhild Wex-hal, f. Børtnes, Hønefoss, † 74 år. — 10. An-drea Kleen f. Gram † i Stockholm. Datter av generalmajor Gram på Ask. — 13. Politimester Borchsenius, Hønefoss, utnevnt til sorenskriver i Ytre Sogn. — Doktor Jak. Rytterager, ringeri-king, antatt som læge på „Helder“-ekspedisjo-nen, der skal drive fiske ved Grønland. Han var fra 1893—97 læge på Hønefoss og for 7 år si-den læge på Otto Sverdrups ekspedisjon til Ka-rahavet. — 15. Ingeborg Olsen † på Nhv. gamle-hjem 80 år. — 16. Ingeniør Andreas Lundesgård, Oslo eiekr.verk, † 37 år, fra Lunder. — 17. Spe-rillen ennå næsten dekket av is. — 23. Mr. Frank Lloyd, chefen for firmaet Edward Lloyd limited, † i London 74 år. Hans navn har i Norge bl. a. vært knyttet til Hønefoss bruk. — Karen Wä-gård, enke efter Ole W. i Soknedalen, †. — 24. Sessel Slåpa, Nhv., † 95 år. — 28. Lensmenn og politifolk holder avskjedsfest for politimester Bor-chsenius. — 29. Ole Pedersen Maribo skyter en bjørn ved Vikersetra i Ådal. — 31. „Hønefoss og oplands Socialdemokrat“ utsender sitt siste nr. — Gårdeier i Oslo Elling Rishoff fra Lunder † 49 år.

J u n i.

Koldt og regnfullt vær.
6. Fhv. lensmann i Hole N. Nicolaisen † 85½ år. — 14. Gården Løken i Haug solgt til dispo-nent J. Josephson for kr. 235,000 og omk. — 16. Modums bad 70 år. — 22. Nils Hansen Bråten i Hole † 92 år. — 26. Fhv. overkonduktør Iver Jo-hannessen Bye † i Asker 65 år. Var av den gamle

lensmannsslekten fra Bye i Hole. — 27. Fhv. hotell-eier Gudbrand Sørnum, Bægnadalen, † 44 år. — 30. Politibetjent i Oslo Martin Hamborg, ringeriking, fratrær som 60-årig. —

J u l i.

1. Ringerikes avdeling av Fortidsforeningen oppløst, da Ring. museum arbeider i samme ret-ning. — Lærere som tar avskjed efter nådd al-dersgrense: H. Klingen i Hønefoss, Birgitte Tvei-ten og Gj. Aarnes i Hole, R. Sødal i Ådal, Johan Skjøien i Haug. — 2. Marte Simensdtr. Dæla † 74 år. — 3. Andrine Gulbrandsen, Hønefoss, † 72 år. — 16. Maren Simensen, Nhv., † 83 år. — 17. Tonette Olsen, Hønefoss, † 81 år. — 18. Ty-ristrands eldste menneske Karen Olsdatter Sol-berg † 94 år. — 20. Samtlige hus på Moløkka i Nhv. brente. — 21. Fhv. prost Rob. Hirsch † 82½ år. Sønn av prost Th. Hirsch i Nhv. — 25. 6 mann fra Norderhov og 4 mann fra Haugsbyg-den reiser til Kanada. — Ole Christian Sætrang † 66 år. — 27. Asle Stoviken i Ådal † 73 år. — 28. Ingeborg Andersen, Hønefoss, † 75 år. — Gnuhild Pedersen, Nhv., † 78 år. — 31. Fhv. lærer Edvard Elvigen † 87 år.

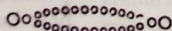
A u g u s t.

3. Redaktør Helseth, „Ring. Blad“, fyller 65 år. — 7. Halvor Wexhal, Nes pr. Hønefoss, † 79 år. — 19. Politifullmektig i Bergen R. A. Urbye utn. til politimester i Ringerike. — 21. Johanne Hagen, Haug, † 87 år. — 24. Ragna Hurum, Hole, † 73 år. — 28. Gustav Hagelund, Hole, † 89 år. — 30. Tidligere sorenskriver i Ringerike Fr. Havig † på Lillehammer 72 år. — 31. Randi Aker, Lunder, † 80 år.

S e p t e m b e r.

2. Cand. med. K. A. Wagner fra Hønefoss mottar ved universitetet en prisbelønning av pro-fessor Voss' legat for en videnskabelig avhand-ling. — 3. Martin Halvorsen Gonnæsbråten † 78 år. — 7. Gårdbr. Bernh. Grimstad, Lunder, †. — 12. Gårdbr. Carl Burud og hstr. Marthe, gull-bryllup. — 13. Maren Andersen Hagen † 80 år. — 14. Marie Sandli † 62 år. — 16. Gina Jørgen-sen, enke efter gullsmed Jørgensen, Hønefoss, † 93 år. — 19. Maren Pauline Arnesen, Vik, † 84 år. — 23. Følgende arbeidere ved Hønefoss bruk får Selsk. for Norges vels's medalje: Andreas Gulbrandsen, Andreas Støa, Syver Jensen, Hen-rik Torgersen, Olaf Andreassen. — 25. Christian Olsen Land, Lunder, 72 år. — 26. Gårdbr. Thor Ødegård, Vestfossen, 70 år. Ringeriking, musikk-elsker og god violinist. — Karen Sponbråten † 73 år. — 28. Gunnar Kittilsby, Lunder, skyter en bjørn i Kittilsbymarka. — På Ask gods ned-brenner låvebygningen med fjøs og stall samt staburet.

E. VIKER.

Vet De

at

M. CHRISTENSEN
I STORGATEN

sælger

billig:

Prima Verktøi, Bygningsartikler,
Drammens Jernstøperis bekjendte
„Drain“-komfyrer og andre ovner,
Koks, Smiekul, Jern og Staal, Vin-
tersportsartikler, Kjøkkenutstyr,
Tapeter og Malerverer m. m. - -

HØNEFOS OG OPLANDS PRIVATBANK

Innbetalt Aktiekapital og oplagte Fonds 1|1 1927 ca. kr. 5,000,000

Innskudd mottas til høieste rente.

Almindelige bankforretninger utføres.

Bokser utleies i vort sikkerhetshvelv.

Hønefos Brug

*Vore gode, lagrede og tørre furumaterialer,
høvlet og uhøvlet, samt vore lagervarer
av dører og vinduer - anbefales. - - - -*

Kurve, kurvemøbler
og leketøi

i godt utvalg

MATHILDE SVENSRUD
KURVFORRETNING

TELEFON 286

HØNEFOSS.

Hønefoss Teglverk og Kalkfabrik

Indeh.: Levor Pedersen

Mursten, taksten, dreinsrør, kalk, stubbeloftslere.

IVER SKØIENS EFTF. ^A/_S

— HØNEFOSS —

Jern, Jernvarer, Bygningsartikler, Farvehandel, Smiekul og Koks.

Murkalk og Gjødningkalk fra eget Kalkverk.

J. B. Grønli

Hønefoss Farvehandel

Telefon 163.

Thv. Jørgensen

Gullsmed — Hønefoss

Skjeartikler i alle mønstre.

Forlovelsesringe.

Hønefoss største og bedste
assorterte herre- og gutte-
konfektionsforretning er

RINGER'KES MAGASIN

I. R. SKØIEN

Sverre Sørbøen-Krogsrud

Tlf. 120 HANDELSGARTNERI Tlf. 120

Hønefoss

Frø og Blomsterhandel.

Kransebinderi.

Th. Granum

Skotøiforretning.

Tlf. 219 Hønefoss Tlf. 219

Skal De ha utført et eller
annet trykningsarbeide,
så henvend Dem til

A. Evenstads trykkeri

— Hønefoss —

Telefoner:
Trykkeriet 162.
Privat 322.

De blir fornøid både
med pris og utførelse.

Ringerikes Sparebank, Hønefoss

Oprettet 1833

Stedets eldste bank

Mottar innskudd og utfører alle alm. bankforretninger.

Cheks utstedes på inn- og utland.

Sikkerhetshvelv.

Hønefos Glasmagasin

Telefon 43.

F. Larsen.

Kjøkkenutstyr, Glas, Lamper,
Elektriske Belysningsartikler,
Stentøi, Porselen, Kortevarer,
Leketøi, Vandrør, Pumper,
Kraner m. m. - - - - -

Hønefoss Kaffistova

Indehaver: Martha Næsset.

Telefon 226.

Telefon

LAURITZ ENGEN

SKRÆDDERFORRETNING

— HØNEFOSS —

Anbefales.

Stof og forsaker på lager.

Hans Pettersen

Nordre Torv, Hønefoss

Anbefaler:

Bygningsartikler, Cement, Støpegods,
Malerverer, Kul og Koks.

Telefon 164.

Telefon

Urmaker Edv. Nøklebye

— Hønefoss —

Godt utvalg i ur og briller.

Telf. 273.

Etb. 1898.

Vintersportsartikler

i godt utvalg til rimelige priser hos

PETTER BENTZEN
CYKKEL- OG SPORTSFORRETNING
VERKSTED

T. N. THORVALDSENS BOKKBINDERI

Betydelig nedsatte priser.

HØNENGATEN 10

TLF. 466 HØNEFOSS TLF. 466

BUNDTMAKER PEDERSENS ENKE

Hatte-, Lue- og
Pelsvarehandel

HØNEFOSS

TLF. 136

Benytt Byen Droscher

Holdeplass: Søndre

Tlf. 372.

Tlf. 372

Likkister og svøb til absolut billigste priser.
Samtidig anbefaler jeg min møbelforretning
som billigste sted for innkjøp av møbler.

A. Sukken

Telf. 537.

Nordre torv, Hønefoss.

Telf. 537.

Harald Eriksen

— Hønefoss —

Geværer, Ammunisjon
og Sportsartikler.

Erik Gran

Ur- og Optisk
Forretning

Tlf. 115 Hønefoss Tlf. 115

FR. WAGNER

Kransebinderi og
Blomsterhandel

Hønefoss

Tlf. 118

*Til Julepresenter
finder De et godt utvalg i*

A. Hovdes

Gullsmedforretning
Tlf. 21 Hønefoss Tlf. 21

CAFÉ „CIRO“

anbefales Hønefoss og Omegns publikum.

Elida Sandum.

Ole Frog

Assorteret landhandleri

Norderhov

Telef. 62

Toiletartikler i godt utvalg.

OLAF GANDRUDS

FARVEHANDEL

— HØNEFOSS —

TELF. 450.

Kakebua

*Alle slags hjemmebakke kaker.
Bestillinger på kransekaker og
bløte kaker mottas. - - - - -*

Telf. 334

Hønefoss

Hønefoss

Bryggeri's

Øl og Mineralvande

OTTO K. TANDBERG

ASSORTERT LANDHANDLERI

SOKNA

Kolonial, manufaktur, mel
og fetevarer, tobakk og
cigarer, malerverer m. m.